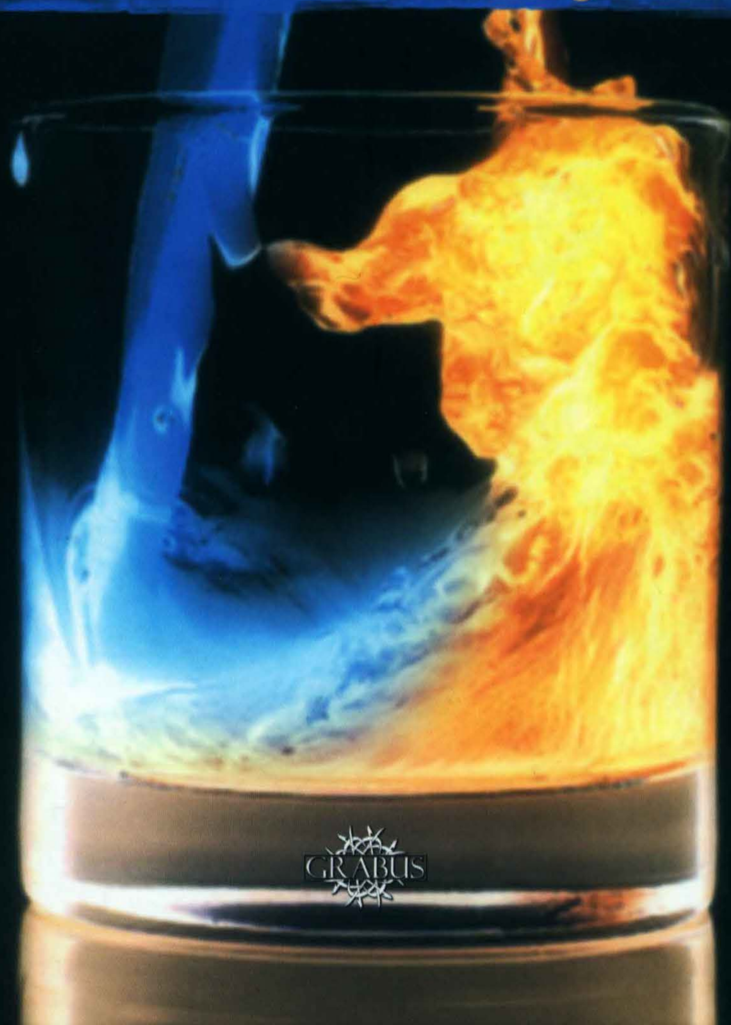
MUHAMMED M. ŠA'RAVI

ŠEJTANSKO NEPRIJATELJSTVO PREMA ČOVJEKU

Naslov

Šejtansko neprijateljstvo prema čovjeku

Autor

Muhammed M. Ša'ravi

Muhammed M. Ša'ravi

ŠEJTANSKO NEPRIJATELJSTVO PREMA ČOVJEKU

Sarajevo, 2010.

PRVO POGLAVLJE

Ko je šejtan?

Kad god nam u misli dođe ovo pitanje, ne nalazimo odgovora na njega, jer je šejtan biće koje je skriveno od nas, tako da nas ono vidi, a mi njega ne vidimo. On nam šapuće na uho i donosi nam zle misli, a da mi u isto vrijeme ne znamo ni gdje je on, niti šta on čini. Stoga nam se uvijek iznova nameće pitanje. "Ko je šejtan?"

Uzvišeni Allah nas je, zbog Svoje milosti prema našem razumu, obavijestio o tome ko je šejtan, kao i o njegovom neprijateljstvu prema čovjeku, njegovim počecima, ali i načinima suprotstavljanja i savladavanja toga neprijateljstva kao i drugih skrivenih i vidljivih sila na Zemlji. Uzvišeni Allah naređuje nam da od Njega tražimo zaštitu protiv šejtana i svega onoga što je zlo, jer je On Silni, čija snaga nadvladava i premašuje sva Njegova stvorenja, i vjernike i nevjernike, i pokorne i grešnike među njima. I bića koja imaju slobodu izbora moraju Mu se pokoravati, jer ništa u univerzumu ne izlazi iz okvira Njegove volje i htijenja. Stoga, Uzvišeni kaže: "**I jedini On vlada robovima Svojim; On je Mudri i Sveznajući.**" (El-En'am, 18)

Ni jedno biće u univerzumu ne izlazi iz okvira volje Uzvišenog Allaha, ali ona bića kojima je On dao pravo izbora mogu izaći iz okvira njegove zakonske volje i pravila u formi naredbe činjenja ili zabrane činjenja nečega. Ta bića izlaze iz okvira Božijeg puta na osnovu volje Uzvišenoga, jer ih je On stvorio takvima da su u stanju da se pokoravaju, ali su u stanju i da čine grijehe. Da je Uzvišeni kojim slučajem htio da ih stvori prisiljene na pokornost, On bi to i učinio. To značenje nalazimo u riječima Uzvišenog: **"Zar ćeš ti sebe uništiti zato što ovi neće da postanu vjernici? Kad bismo htjeli, Mi bismo im s neba jedan znak poslali pred kojim bi oni šije svoje sagnuli."** (Eš-Šu'ara, 3, 4)

Ovaj ajet upućen je Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., kome je bol u duši zadavala činjenica da su postojali oni koji odbijaju vjerovanje. To ga je činilo tužnim, jer je znao da ih na drugom svijetu čeka sramna i vječna patnja. Poslanik, s.a.v.s., želio ih je spasiti od te patnje koja ih očekuje, jer je on milost svih svjetova. Uzvišeni Allah u prethodnom ajetu obavještava Poslanika, s.a.v.s., da su oni koji neće da vjeruju izašli iz okvira Allahove zakonske volje koja je nalagala da oni u Njega vjeruju i da slijede Njegov put, ali da nisu izašli iz okvira Njegove djelatne volje, jer je On htio da imaju slobodu izbora da vjeruju ili da ne vjeruju, da se pokoravaju ili da čine grijehe, pa im je dao slobodu izbora da nešto čine ili ne čine. Ta sloboda izbora izvire iz volje Uzvišenog Allaha. Da je nema, ti ljudi ne bi imali slobodu izbora da se pokoravaju ili pak ne pokoravaju. Dakle, nema ništa u univerzumu što izlazi iz okvira volje Uzvišenog Allaha.

Šejtanska osobina

Prije nego što krenemo dalje u obrazlaganju naše teme, moramo objasniti razliku između šejtanske osobine i samoga šejtana. Šejtan, u općem smislu, podrazumijeva svakoga onoga ko ljude udaljava od pokornosti Uzvišenom Allahu i istine i svakoga onoga ko zavodi i potiče ljude na zlo. Svi ti su šejtani. Potrebno je da znamo da postoje džini šejtani i ljudi šejtani, a ujedinjava ih jedna karakteristika, kao što ih ujedinjuje želja za širenjem grijeha i nereda na Zemlji. Džini šejtani jesu džini grešnici koji odvraćaju od istine i pozivaju na nevjerovanje. Ljudi šejtani imaju istu ulogu.

Izraz "šejtan" ovdje, dakle, obilježava određenu ulogu, a ne ukazuje poimenice na određenu osobu. Svako ko poziva na nevjerovanje, mnogoboštvo, griješenje jeste šejtan.

Iblis je pak džin šejtan koji je zauzimao visoki položaj. Čak se kazuje da je živio s melekima. Iblis je jedno od Allahovih stvorenja, koje se od meleka razlikuje po tome što ima slobodu izbora. Ali ni Iblis nije u stanju da ustane protiv Allahove odredbe, iako mu je data sloboda izbora. On je pak putem svoje slobode izbora u stanju da se pobuni protiv pokornosti određenoj Allahovoj odredbi. Stoga je Iblis svojevremeno izašao iz pokornosti Uzvišenog, a da se u isto vrijeme nije

mogao suprotstaviti Allahovoj odredbi. Nepokornost Allahu desila se na osnovu volje Uzvišenog koja je nalagala da Iblis bude stvoren s mogućnošću slobode izbora, tako da bude u stanju da se pokorava, ali i da čini grijehe.

Ta volja Uzvišenoga daje mogućnost Iblisu i svakome grešniku da ne bude pokoran Uzvišenom Allahu, i to trebamo dobro razumjeti prije nego što započnemo govoriti o ljudima i šejtanima. Ne postoji ništa u univerzumu što može da se suprotstavi Allahovoj odredbi i naredbi. Međutim, Uzvišeni je stvorio bića koja Mu se neminovno pokoravaju, a to su meleki, i druga bića koja imaju slobodu izbora, tj. da Mu se na osnovu Njegove volje pokoravaju ili ne, a to su ljudi i džini. Volja Uzvišenoga nalagala je da stvori bića koja su u stanju da Mu se pokoravaju i da Mu budu nepokorna. Došlo je do grijeha na Zemlji, nakon čega su se pojavile mnoge priče o Iblisovom grijehu. Neki govore: "Kako će Iblis biti pozvan na odgovornost zato što je odbio da učini sedždu nekome drugome mimo Allaha? Allah je naredio Iblisu da učini sedždu Ademu, a Iblis je odbio učiniti sedždu nekome drugome mimo Allaha?!" Onima koji šire ovakve priče, ateistima i njima sličnim, odgovorit ćemo da nisu razumjeli smisao ibadeta. Ibadet se sastoji u pokoravanju stvorenja naredbama svoga Stvoritelja. Otuda, kada nam Uzvišeni kaže da klanjamo pet puta na dan, namaz će tada biti oblik ibadeta i pokornosti prema Njemu. Činjenje svega onoga što nam je Uzvišeni naredio jeste ibadet i pokornost Njemu, dok neizvršavanje Njegovih naredbi predstavlja grijeh prema Njemu.

Mi nećemo raspravljati o tom ibadetu s Uzvišenim Allahom, nego ćemo Mu se pokoravati. Nećemo, primjera radi, postavljati pitanje zašto klanjamo pet puta, a ne klanjamo četiri, tri ili dva puta na dan. Nikada nećemo odbiti izvršenje Allahove naredbe, nego ćemo se pokoravati, čak i onda kada ne znamo mudrost koja se iza toga krije ili njen uzrok. Razlog našeg odazivanja naredbama jeste činjenica da one dolaze od Naredbodavca, Uzvišenog Allaha.

Naš zadatak jeste da se uvjerimo da je neka naredba došla od Uzvišenog Allaha i da je mi izvršavamo, jer je tako rekao Uzvišeni Allah. Zadatak ljudskoga razuma jeste da spozna i uvjeri se da ovaj svijet ima svoga Gospodara, Koji ga je stvorio i dao mu egzistenciju, da je taj Gospodar stvorio i ljude i poredak na Zemlji u krajnje preciznoj i savršenoj formi. Taj poredak u univerzumu predstavlja nadnaravno djelo, koje je u stanju proizvesti samo Uzvišeni Stvoritelj.

Kada stignemo do ovoga zaključka, onda smo postigli početne stadije vjerovanja. Međutim, naši umovi su nepotpuni i oni su u stanju doći do toga zaključka, a nisu u mogućnosti zaključiti nešto više od toga. Ljudski razum nije u stanju spoznati ko je taj Uzvišeni Stvoritelj. Kako se On zove? Šta od nas želi? Zašto nas je stvorio?

Stoga je Uzvišeni Allah ljudima slao poslanike sa zadatkom da im upotpune sva objašnjenja. Oni su u svojim misijama bivali potpomognuti nadnaravnim djelima s neba koja će narušiti zemaljske zakonitosti prevladavajući ljudske moći milionima puta. Sunce, mora, zvijezde jesu Allahova dž.š., stvorenja koja

su podređena da služe čovjeku. Sunce izlazi svakoga dana na istoku i nije u stanju da bude neposlušno kazavši da danas neće izlaziti. Mora isparavaju, pa iz tog procesa nastaje kiša. Ni mora ni jedan jedini dan nisu bila nepokorna Uzvišenome i nisu u stanju kazati da njihove vode neće isparavati, niti su to u stanju spriječiti, i time uskratiti kišu. Dakle, uloga poslanikā sastoji se u tome da obavijeste ljude da je Uzvišeni Allah stvorio sve što se nalazi na Zemlji i da je sve to njima potčinio tražeći od njih da Ga obožavaju i da čine ono što se od njih traži. Poslanici nam donose način obožavanja Uzvišenog Allaha. Uzvišeni ih pomaže i potvrđuje njihova poslanstva putem nadnaravnih djela za koja znamo da nadilaze ljudske moći. Tako ljudi bivaju u potpunosti uvjereni da su oni doista poslanici. Radi postojanja tih nadnaravnih djela nikome od ljudi ili šejtana koji bi utvrdili da su poslanici i time druge dovodili u zabludu, ljudi ne bi vjerovali. Kada spoznamo ono što želi Uzvišeni Allah, onda je na nama da Ga poslušamo i da Mu se pokoravamo. Poslušnost i pokornost dolaze iz činjenice da su one rezultat naredbe Uzvišenog Allaha, Koji sve zna, a mi ne znamo. On zna šta je to dobro za univerzum koji je stvorio, dok ljudi zbog svoje kratke pameti čine zlo u uvjerenju da je ono dobro.

Allaha Uzvišenoga sa svim Njegovim osobinama savršenstva moramo obožavati. Kada čovjek s nekim vodi polemiku, neophodno je i logično da je vodi s onim ko mu je u znanju ravan. Ljekar vodi raspravu s drugim ljekarom, inžinjer s dru-

gim inžinjerom, ali ljekar ne vodi raspravu o medicini sa stolarom ili vodoinstalaterom. Ako želimo da rasprava ima svoju svrhu, onda se ona mora voditi između osoba čije je znanje o određenom pitanju slično. Ko je od nas ravan Allahu Uzvišenome u Njegovome znanju i moći ili bilo kojoj spoznaji pa da raspravlja o onome što je On naredio ili zabranio? Pročitajmo riječi Uzvišenoga: **"Kada Allah i Poslanik Njegov nešto odrede, onda ni vjernik ni vjernica nemaju pravo po svome nahođenju postupiti. A ko Allaha i Njegova Poslanika ne posluša, taj je sigurno skrenuo s Pravoga puta."** (El-Ahzab, 36)

"Poslanik vjeruje u ono što mu se objavljuje od Gospodara njegova, i vjernici - svaki vjeruje u Allaha, i meleke Njegove, i knjige Njegove, i poslanike Njegove: 'Mi ne izdvajamo nijednog od poslanika Njegovih.' I oni govore: 'Čujemo i pokoravamo se, oprosti nam, Gospodaru naš; Tebi ćemo se vratiti.'" (El-Bekara, 285)

Početak grijeha

Ibadet podrazumijeva pokoravanje naredbama Uzvišenog Allaha, dok je neizvršavanje Njegovih naredbi grijeh koji predstavlja put ka nevjerovanju, neka nas Uzvišeni od njega sačuva. Ibadet je pokoravanje stvorenja naredbama svoga Stvoritelja. Iblis se ogriješio o Allahovu naredbu. Kur'an nam kazuje o početku Iblisove neposlušnosti i grijeha: **"A kada rekosmo melekima: 'Poklonite se Ademu!', oni se pokloniše, ali Iblis ne htjede, on se uzoholi i posta nevjernik"** (El-Bekara, 34). To je bio početak Iblisove pobune i početak njegovoga nevjerovanja jer je odbio pokoriti se naredbama Uzvišenog Allaha. Nije učinio sedždu Ademu. Razlog njegove neposlušnosti nije bio u tome što je to bila sedžda nekome drugome mimo Allaha. On je odbio pokoriti se Allahovoj naredbi, a odbijanje pokoravanja Allahovoj naredbi predstavlja grijeh i nevjerovanje. Neki o ovome pitanju šire priču da se Allahova naredba činjenja sedžde Ademu odnosila samo na meleke, a ne na Iblisa. Stoga nameću pitanje kako će ga Uzvišeni Allah pozvati na odgovornost za nepokoravanje naredbi koja se nije na njega odnosila. Odgovorit ćemo da se naredba odnosila na Iblisa iako je on pripadao džinima, o čemu nas obavještava Uzvišeni Allah riječima: **"A kad smo rekli melekima: 'Pok-**

lonite se Ademu!', svi su se poklonili osim Iblisa, on je bio jedan od džina i zato se ogriješio o zapovijest Gospodara svoga. Pa zar ćete njega i porod njegov, pored Mene, kao prijatelje prihvatiti, kad su vam oni neprijatelji? Kako je šejtan loša zamjena nevjernicima!" (El-Kehf, 50)

Uzvišeni Allah je, obraćajući se Iblisu, također rekao: **"'Zašto se nisi poklonio kad sam ti naredio?', upita On. 'Ja sam bolji od njega; mene si od vatre stvorio, a njega od ilovače', odgovori on."** (El-E'raf, 12)

Allah, dž.š., također mu je rekao: "'O Iblise!', rekao je On, 'šta te navelo da se ne pokloniš onome koga sam Sobom stvorio? Jesi li se uzoholio ili misliš da si uzvišen?'"

Tako smo iz kur'anskog teksta saznali da se naredba činjenja sedžde Ademu odnosila i na Iblisa, tako da se niko nakon ovoga ne može pitati kako će ga Uzvišeni pozvati na odgovornost radi neizvršenja naredbe koja se nije na njega odnosila!

Iblisovo stvarno stanje

Sada ćemo nastaviti našu priču o tome ko je Iblis. Iblis je bio jedan od džina i nije pripadao melekima, jer meleki ne čine grijehe prema Allahu, dok džini, isto kao i ljudi, imaju slobodu izbora. Neki učenjaci dijele bića koja imaju slobodu izbora na tri kategorije, a to su: šejtani, džini i ljudi. Međutim, to nije ispravna podjela jer postoje samo dvije kategorije bića od Allahovih stvorenja sa slobodom izbora. To su ljudi i džini, o čemu govore riječi Uzvišenog: **"I ima nas muslimana, a ima nas zalutalih; oni koji islam prihvate Pravi put su izabrali, a nevjernici će u Džehennemu gorivo biti."** (El-Džinn, 14, 15)

Tako uviđamo da postoje dobri i loši džini. Loši džini su šejtani. Na priče o postojanju treće ili četvrte kategorije stvorenja sa slobodom izbora odgovorit ćemo da postoje samo ljudi i džini od bića sa slobodom izbora, shodno obavijestima Uzvišenoga Allaha. Dakle Iblis je džin koji se ogriješio o naredbu Uzvišenoga da učini sedždu Ademu. O tome govore riječi Uzvišenoga: **"A kad smo rekli melekima: 'Poklonite se Ademu!', svi su se poklonili osim Iblisa, on je bio jedan od džina, i zato se ogriješio o zapovijest Gospodara svoga."** (El-Kehf, 50)

Iblisov grijeh sastojao se od njegovog odbijanja da se pokori Allahovoj naredbi činjenja sedžde Ademu. Da li je to Iblisovo odbijanje činjenja sedžde rezultat zaborava, ili greške zbog koje se kajao? Ili je pak to odbijanje izniklo iz oholosti i uobraženosti koja je ušla u njega i ispunila njegova prsa? Iblisov grijeh bio je rezultat njegove uobraženosti, oholosti i upornosti u pobuni protiv naredbe Uzvišenoga. On je zbog svoje uobraženosti i oholosti odbio naredbu Uzvišenoga riječima: **"'Zar da se poklonim onome koga si Ti od ilovače stvorio?', reče."** (El-Isra', 61). Na drugome mjestu nam Kur'an kazuje: **"'Ja sam bolji od njega; mene si od vatre stvorio, a njega od ilovače', odgovori on."** (El-E'raf, 12)

Iblis je odbio izvršenje naredbe Uzvišenoga riječima: "Kako to da od mene želiš da učinim sedždu čovjeku koji je stvoren od ilovače, a ja sam stvoren od vatre." Iblis je želio da svoju neposlušnost i grijeh opravda time da je vatra vredniji elemenat od ilovače, jer je vatra providna, a stvorenje stvoreno od vatre se u odnosu na stvorenje stvoreno od ilovače odlikuje mnogim dodatnim osobinama. Stvorenje stvoreno do vatre odlikuje se brzinom kretanja, lahkoćom, u mogućnosti je da se popne na visoka mjesta, da prolazi kroz zidove, da uđe u zatvorena mjesta u koja ne može ući čovjek.

Ni jedan elemenat nema prednost u odnosu na drugi

Iblis je elemente stvaranja svojim nevjerovanjem i umišljenošću uzeo za dokaz vlastite preuzvišenosti. Njegova umišljenost učinila ga je uvjerenim da je on najbolji. Pri tome je zaboravio da sve te odlike nije stekao on sam, već je Uzvišeni Allah učinio da sve one budu sadržane u materiji iz koje su stvoreni džini. Da Uzvišeni kojim slučajem nije stvorio te odlike u stvorenjima koja su stvorena od vatre, one ne bi ni postojale. Dobro ne pripada elementu iz kojeg je stvoren Iblis, nego Onome Ko je stvorio te karakteristike u elementu vatre. Sve te odlike Uzvišeni Allah može, ukoliko to hoće, oduzeti od vatre, pa da Iblis postane najniže Allahovo stvorenje. Takav Iblisov stav podrazumijevao je početne faze nevjerovanja, umišljenosti i oholosti, jer je on dobro koje je u njemu pripisao samome sebi. On je smatrao sebe stvorenjem koje je nastalo iz vatre, a ona je uzvišeniji elemenat od ilovače. Isto je tako i Karun sebe smatrao uzvišenim, kako nam to pripovijeda Kur'an: **"'Ovo što imam stekao sam znanjem svojim, tako ja mislim', govorio je on. A zar nije znao da je Allah prije njega uništio neke narode koji su bili od njega jači i koji su se bili više nakupili - a zločinci neće o grijesima svojim ni ispitivani biti."** (El-Kasas, 78)

Uzvišeni je učinio da i on i njegova kuća propadnu u zemlju. Iblis je pak ustrajavao u svome griješenju, kako nam to pripovjeda Kur'an: "'**E zašto si odredio pa sam u zabludu pao', reče, 'kunem se da ću ih na Tvom Pravom putu pres-retati.'**" (El-E'raf, 16)

Nakon ovoga ajeta potrebno je da malo zastanemo i objasnimo Iblisove riječi navedene u ajetu: "**E zašto si odredio, pa sam u zabludu pao.**" Na osnovu navedenoga zaključujemo da ga je Uzvišeni Allah doveo u zabludu, što nameće pitanje: "**Kako će Iblis biti pozvan na odgovornost zbog tog grijeha, ako ga je Uzvišeni doveo u zabludu?**" Odgovorit ćemo time da je Iblis zaslužio zabludu svojim vlastitim postupcima. Oholost je ušla u njega, i on je postao uvjeren da je sve postigao samo svojim vlastitim zaslugama, svejedno da li se radilo o elementima stvaranja ili o znanju koje je posjedovao. Uzvišeni ga je potom prepustio njegovoj umišljenosti, pa je pao u zabludu. Iblis je započeo i ustrajao u griješenju i neposlušnosti, i time je zaslužio da ga Uzvišeni prepusti samome sebi i svojoj umišljenosti. Tako je Iblis postao nevjernik. Uzvišeni u časnom Kur'anu kaže: "**A Allah neće ukazati na Pravi put ljudima koji su veliki grešnici.**" (El-Maida, 108)

"**Allah doista neće ukazati na Pravi put narodu koji neće da vjeruje.**" (El-Maida, 67)

Iblis je postao grešnik, a potom i nevjernik. Grijeh je počinio, jer se oglušio o naredbu Uzvišenog Allaha koja je nalagala da učini sedždu Ademu. Griješenje podrazumijeva udaljavanje od Allahovog puta. Uzvišeni nas je obavijestio o

tome da je Iblis postao grešnik i nevjernik Svojim riječima: "**Svi su se poklonili osim Iblisa, on je bio jedan od džina i zato se ogriješio o zapovijest Gospodara svoga.**" (El-Kehf, 50)

Uzvišeni je Iblisa prepustio samome sebi, pa je pao u zabludu, postao grešnik i nevjernik, jer Uzvišeni Allah nikome ne čini nasilje. Nasilje proizlazi iz stvorenja koje ga samo sebi učini, nakon čega kreće putem nevjerovanja. Uzvišeni ga tada ostavlja na putu koji je sam izabrao, a On je neovisan od njega i od svih drugih stvorenja.

Šta se desilo nakon zablude?

Kad je Iblis zapao u zabludu, znao je da je zbog svoga nevjerovanja protjeran iz okrilja milosti Uzvišenog Allaha i da mu je dosuđena vječna patnja. Tada je tražio od Uzvišenog da mu da roka do Sudnjeg dana i da mu dušu uzme tek kada se puhne u sur, čime će biti označen kraj svijeta. O tome nam Kur'an pripovijeda: **"'Gospodaru moj!', reče on, 'daj mi vremena do Dana kada će oni oživljeni biti!'"** (Sa'd, 79)

Primjećujemo da je Iblis ovdje izgovorio riječ: "Gospodaru moj", a da nije kazao: "Bože moj", jer se obraćao Uzvišenom Allahu kao gospodaru svih svjetova, svih stvorenja, vjernika i nevjernika među njima. Uzvišeni Svojim stvorenjima daruje dva dara. Jedan je dar koji On daje kao Gospodar svih Svojih stvorenja, koje je stvorio i podario im egzistenciju. On taj dar daje i vjerniku i nevjerniku, neka nas Uzvišeni sačuva nevjerovanja. Taj dar Uzvišeni daje samo na ovome svijetu, na kojem daje opskrbu i vjerniku i nevjerniku. Njegovi darovi na ovome svijetu opskrbljuju ljude zbog određenih vidljivih uzroka na osnovu kojih nastaju. Onome koji je dobro upućen u zemljoradnju, ko se njome bavi najboljim sredstvima, Uzvišeni daruje obilnu žetvu, svejedno da li je on vjernik ili nevjernik. Čovjeku koji prihvata materijalne uzroke

napretka, studira i istražuje, ti materijalni uzroci mu, voljom Uzvišenoga, daju uspjeh za koji se zalagao. To se dešava samo na ovom svijetu.

Božanski dar pak Uzvišeni daruje samo onome ko u Njega vjeruje, Njega, Jedinoga, Koji nema druga. Taj dar pripada samo vjernicima na drugome svijetu, onda kada se život na ovome svijetu sa svim svojim materijalnim uzrocima okonča i kada svaka stvar bude producirana direktno od Allaha i upućena Njegovim robovima vjernicima bez posredstva ikakvih materijalnih uzroka. Dovoljno je da vjernicima na drugom svijetu nešto padne na pamet, i to će pred sobom naći bez posredstva bilo kakvih materijalnih uzroka i bez ikakvoga rada.

Šejtan je svako onaj ko poziva ka udaljavanju od obožavanja Uzvišenog Allaha i od istine i ko je posvećen grijehu bilo koje vrste. Iblis je jedno od Allahovih stvorenja koje se pobunilo protiv Allahovog poretka putem slobode izbora koju mu je Uzvišeni dao, tako da je u stanju da se pokorava ili biva neposlušan. On je odbio izvršenje naredbe Naredbodavca, Uzvišenog Allaha, i zbog te svoje neposlušnosti postao nevjernik. Tražio je od Uzvišenog Allaha da mu produži život do Dana proživljenja ljudi. Zašto je Iblis to tražio? Kakve su ga misli u vezi s čovjekom tada obuzimale?

DRUGO POGLAVLJE

Šejtanov grijeh - Iblisov grijeh

Prije nego što spomenemo priču o Iblisovom neprijateljstvu prema Ademu i njegovim potomcima i načine njegovog navođenja ljudi na zlo moramo se zadržati na Iblisovom grijehu putem kojeg je zaslužio prokletstvo Uzvišenog Allaha do Sudnjeg dana. Kad je Iblis odbio da se pokori naredbi Allahovoj da učini sedždu Ademu, nije se nakon toga pokušao pokajati ili se vratiti na Pravi put. Nije kazao: "Gospodaru moj, Tvoje su riječi istina, Tvoja naredba je istina, ali se ja nisam mogao suzdržati, pa mi oprosti." Iblis se nije osvijestio i pao na sedždu, već je bio ispunjen ohološću, pa je ustrajao u grijehu. Uzvišeni Allah o tome kaže: **"'Zašto se nisi poklonio kad sam ti naredio?', upita On. 'Ja sam bolji od njega; mene si od vatre stvorio, a njega od ilovače', odgovori on."** (El-E'raf, 12)

Tako je Iblis odbio izvršenje naredbe Uzvišenoga spominjući navedeno opravdanje kao da Uzvišeni nije znao da je džine stvorio od vatre, a čovjeka od ilovače. To je bilo dovoljno da udalji Iblisa od Allahove milosti i protjera ga s mjesta na kojem su živjeli meleki. O tome Uzvišeni kaže: **"'E onda izlazi iz**

Dženneta', reče On, 'ne priliči ti da u njemu prkosiš; izlazi, ti si, zaista, od onih prezrenih!'" (El-E'raf, 13)

Riječi Uzvišenoga: "**E onda izlazi iz Dženneta...**" podrazumijevaju da je Iblis prije svoje neposlušnosti uzvišenom Allahu dž.š., bio na visokom položaju, jer riječ "hubut" (silazak) u ovome ajetu ukazuje na spuštanje s visokog na niže mjesto. Neki ljudi tu riječ, "silazak", razumijevaju u značenju prostornog rastojanja, ali ta riječ može biti upotrijebljena i u apstraktnom značenju. Kada čovjek, naprimjer, bude predsjednik ili vladar, a potom bude otpušten iz službe, njegov se položaj spustio i pored činjenice da je ostao živjeti u istoj kući u kojoj je prije živio. On u tome slučaju nije doživio silazak i spuštanje s višeg na niži nivo u materijalnom smislu, već se njegov položaj smanjio nakon što je bio visok, tako da je ostao bez ikakve vrijednosti. Silazak može podrazumijevati i pad morala, a to je kada, naprimjer, vjeruješ da je neki čovjek na visokom stepenu morala, vidiš da on poštuje samoga sebe, da govori samo istinu, da ima lijepu ćud, a onda iznenada počini prezreno djelo, tako da njegova vrijednost padne u tvojim očima, i više ga ne poštuješ niti on više kod tebe išta vrijedi. Dakle, silazak ne mora uvijek neophodno podrazumijevati materijalno spuštanje s više na nižu razinu, već to može biti spuštanje u smislu morala i položaja. Stoga nije neophodno što je Iblis živio u Džennetu i sišao iz njega, ili što je živio na visokom nivou neba, a zatim sišao s njega, kako to tvrde neki komentatori Kur'ana. Moguće je da je Iblisov silazak bio apstraktan, u smislu da on više ništa nije vrijedio niti predstavljao.

Veličanstvenost pripada samo Allahu

Kada je Uzvišeni rekao: "**E onda izlazi iz Dženneta...**" naveo nam je i uzrok tog izlaska koji je sadržan u riječima Uzvišenog: "Ne priliči ti da u njemu prkosiš." Razlog Iblisovoga izgona jeste njegova oholost i uobraženost. Uzvišeni ne voli ohole. Koga god oholost obuzme, on biva u uvjerenju da je u stanju sam ostvariti određene ciljeve, daleko od moći Uzvišenog Allaha. Stoga će ga zadesiti žestoka srdžba Uzvišenog Allaha. Zašto?

Zato što svaki čin u univerzumu pripada Uzvišenom Allahu, i niko više, osim Njega, ne posjeduje moći činjenja. Svaki čin obavijen je okolnostima vremena i mjesta, i on se u njima mora desiti. Čovjek nije vlasnik ni vremena ni prostora, i niko ne posjeduje moć da bar za minutu produži svoj vlastiti život. Niko od stvorenja ne posjeduje snagu da se bez dozvole i naredbe Allahove pomjeri s mjesta. Božija odredba svako stvorenje može sustići prije nego što se ono pomjeri s mjesta. Čovjeka zadesi bolest i oduzme mu moć kretanja. Kako se onda čovjek može oholiti? Kako se može oholiti bilo koje Allahovo stvorenje koje nema ni moći ni snage, izuzev putem Allahove naredbe?! Uzvišeni Allah je Iblisa protjerao

s mjesta ili pak položaja koji je uživao, jer se oholio, uznosio i bio u uvjerenju da posjeduje vlastitu moć i snagu. Stoga je Uzvišeni rekao: **"'E onda izlazi iz Dženneta', reče On, 'ne priliči ti da u njemu prkosiš; izlazi, ti si, zaista, od onih prezrenih!'"** (El-E'raf, 13) Ako si Uzvišen, ako imaš snagu i samostalnost, zadrži samoga sebe na mjestu i položaju na kojem si bio. Međutim, izaći ćeš s ovoga mjesta ponižen i protivno svojoj volji. Nećeš biti u stanju da se oholiš i da tvrdiš da posjeduješ snagu koja će te štititi ili te učiniti da budeš u stanju da se suprotstaviš i učiniš nešto protivno Allahovoj odredbi. Naprotiv, izaći ćeš odavde potpuno ponižen. Kada je Iblis spoznao da su oholost i veličina koje su ga obuzele bile lažne, a da u stvarnosti on sam ne vrijedi ništa, njegovo srce ispunilo se mržnjom prema Ademu. Bio je u uvjerenju da je Adem uzrok svega onoga što mu se desilo: izgona i silaska na najniže razine i ljutnje Uzvišenog Allaha prema njemu. Ta ga je mržnja potakla da pokuša da se osveti Ademu i njegovom potomstvu. Zbog vlastitoga izgona iz okrilja Allahove milosti Iblis je želio da se osveti Ademu, jer je on bio, po njegovom mišljenju, uzrok svega što mu se dogodilo: prokletstva i izgona njega i onih što ga slijede iz okrilja Allahove milosti. On nije želio biti sam u V,atri već je nastojao zavesti što više ljudi i okupiti ih sa sobom u vatri. Kad je Iblis iz okrilja Uzvišenoga izašao ponižen i prezren, obratio se Uzvišenom riječima: **"'Daj mi vremena do Dana njihova oživljenja!', zamoli on."** (El-E'raf, 14)

Tako se Iblis vratio poniženju tražeći od Allaha Uzvišenoga da ga poživi do Sudnjeg dana. Bio je prepun oholosti. Da je njegova uznositost kojim slučajem bila stvarna, a ne lažna, da je imao ikakvu vlastitu snagu, ne bi od Uzvišenog Allaha tražio da ga ostavi u životu do Sudnjega dana, već bi samoga sebe održao u životu. Međutim, Iblis nije imao ni moći ni snage osim u onome što mu Uzvišeni odredi. Stoga se Iblis obratio Uzvišenom Allahu molbom da ga ostavi u životu do Sudnjeg dana. Zašto je Uzvišeni uslišio njegovu molbu? Uzvišeni ga je mogao u jednome trenutku uništiti. Zbog čega mu je Uzvišeni Allah kazao: "'**Daje ti se rok', reče On, 'do Dana već određenog.**'" (El-Hidžr, 37, 38)

Uzvišeni Allah uslišio je Iblisovu molbu iako ga je prethodno protjerao iz Svoje milosti jer se mudrost Njegovoga stvaranja ovoga svijeta upotpunjuje jedino na taj način. Uzvišeni je ovaj svijet učinio kućom ispita, a drugi svijet kućom nagrade za djela koja se učine na ovom svijetu. Uzvišeni želi da Njegov rob na ovome svijetu prođe kroz neku vrstu ispita prije nego što za svoja djela dobije zasluženu nagradu, i prije nego što bude svjedok sam protiv sebe na Sudnjem danu za sve ono što je učinio. Pročitajmo riječi Uzvišenog: "**Zar mislite da ćete ući u Džennet, a da Allah ne ukaže na one od vas koji se bore i na one koji su izdržljivi?**" (Alu Imran, 142)

"**...da bi Allah ispitao ono što je u vašim grudima i da bi istražio ono što je u vašim srcima - a Allah zna svačije misli.**" (Alu Imran, 154)

Da je Uzvišeni htio da na Zemlji žive stvorenja koja su neminovno pokorna poput meleka, On bi ih bio u stanju stvoriti. Da je želio da se svi stanovnici Zemlje pokoravaju Njegovom poretku, ili da Ga svi slave i obožavaju, On bi to bio u stanju učiniti. Uzvišeni Allah stvorio je bića koja će Mu se neminovno pokoravati, poput meleka i nekih drugih stvorenja, ali je stvorio i druga bića, ljude i džine, koja će Mu se, za razliku od svih drugih stvorenja, pokoravati s ljubavlju i željom. Oni će biti u stanju činiti grijehe, ali ih neće činiti zbog ljubavi prema Uzvišenome. Oni će biti u stanju da Mu se ne pokoravaju, ali će Mu se pokoravati iz želje da Mu se približe. Uzvišeni je, dakle, želio da postoje bića koja će Mu se pokoravati iz ljubavi u periodu ispita ograničenog vijekom svakoga čovjeka. Nakon što stigne Božanska odredba o kraju života, ljudi će postati prisiljeni da slijede volju Uzvišenoga. U samrtnim trenucima u potpunosti će se okončati slobodna volja svakoga čovjeka, koji tada neće biti u stanju da realizira svoju volju ni glede svoga vlastitoga tijela. Slobodna volja čovjeka postoji na ovome svijetu, dok se u času smrti u životu između smrti i proživljenja na Sudnjem danu berzehu, ona potpuno gubi. Nevjernik će biti poveden u Vatru, i pokušat će zaustaviti svoja stopala u kretanju, ali se ona neće zaustavljati. Pokušat će svojim rukama od sebe otkloniti vatru, ali to neće uspjeti. Pokušat će pobjeći od stajanja pred Uzvišenim Allahom i od Njegove kazne, ali to neće biti u stanju. Sva moć i snaga koju je čovjek imao na ovome svijetu završit će se.

Dunjaluk je kuća ispita

Da bi se na dunjaluku ostvario ispit čovjeka, na njemu treba biti zavođenja i iskušenja. Otuda je ostavljanje Iblisa u životu dio toga zavođenja kojem će čovjek biti izložen na ovome svijetu. To je ispit Uzvišenoga o postojanju i količini ljubavi koju Njegovi robovi imaju prema Njemu. Onoga ko voli Uzvišenog Allaha, On će sačuvati od zavođenja šejtana. Onoga ko voli grijeh i nevjerovanje, neka nas Uzvišeni od toga sačuva, Allah će prepustiti vlasti šejtana, koji će povećati njegovo griješenje i nevjerovanje. Pročitajmo riječi Uzvišenoga: **"Zar ne vidiš da Mi nevjernike šejtanima prepuštamo da ih što više na zlo navraćaju? Zato ne traži da što prije stradaju, Mi im polahko dane odbrajavamo!"** (Merjem, 83, 84)

Tako Uzvišeni Allah čovjeka stavlja u društvo onoga koga sam čovjek voli. Ukoliko voli Uzvišenog Allaha, biva s Njime, On ga čuva od grijeha, od njega udaljava šejtana, čuva ga od zla, i otvara pred njim vrata dobra. Ukoliko čovjek pak voli šejtana, Uzvišeni ga prepušta šejtanima, koji su njegovi neprijatelji. Oni ga vode u griješenje, i njegov život pretvaraju u trajnu nesreću u kojoj takav čovjek samo ponavlja i pojačava svoje griješenje - i više ne čini dobra djela.

Da bi se upotpunilo životno iskušenje čovjeka na Zemlji, neophodno je postojanje šejtanskog zavođenja. Da bi Uzvišeni ispitao istinsko vjerovanje i srca Svojih robova, potrebno je stvarno iskušenje kroz koje će oni proći u toku svoga života. To nije teorijsko iskušenje, jer je teorijska priča jedno, a stvarnost nešto drugo. Nekada čovjek utvrdi da će nešto uraditi, a kada dođe vrijeme izvršenja tog djela, on to ne učini.

Čovjek je na sebe preuzeo emanet uz obećanje da će ga istinski ispuniti. Međutim, kad je došlo vrijeme njegovoga ispunjenja, dunjaluk ga je zaveo: počeo je slijediti šejtana zaboravivši svoju obavezu prema Uzvišenom i Njegov Pravi put.

Neka niko ne misli da je Uzvišeni Allah uslišao molbu šejtana. On je ovome svijetu unaprijed pripremio sistem funkcioniranja, a u životu čovjeka predvidio je iskušenja i ispite, čime se upotpunila forma života na Zemlji. Dakle, odgovor Iblisovome zahtjevu bio je predmet prethodne namjere Uzvišenoga, a ne odgovor na molbu šejtana da ga poživi do Sudnjega dana. Na taj će način zavođenje čovjeka na dunjaluku biti prisutno do posljednjeg trenutka njegovog postojanja i života čovjeka na njemu. Dakle, iskušenje za čovjeka trajat će sve do Sudnjega dana.

Kad je Uzvišeni odredio da Iblisov život potraje do Sudnjega dana, u njega se ponovo uselila uobraženost, i on je osjetio priliku da se osveti Ademu i njegovom potomstvu. Uzvišeni Allah je o tome rekao: **"'E zašto si odredio, pa sam u zabludu pao', reče, 'kunem se da ću ih na Tvom Pravom putu presretati...'"** (El-E'raf, 16)

Kako je šejtan počeo zavoditi čovjeka? Pomoću čega se to desilo? Pročitajmo ajet u kojem se šejtan obraća Uzvišenom Allahu: **"'E tako mi dostojanstva Tvoga', reče, 'sigurno ću ih sve na stranputicu navesti...'"** Sa'd, 82)

Da li ti je poznato kako je šejtan počeo zavoditi čovjeka? Na osnovu dostojanstva i moći Uzvišenog Allaha, jer je On Silni, Koji nije ovisan o bilo kom stvorenju. Kao da je Iblis kazao: Gospodaru, ako Ti želiš da ti budu pokorni, ja neću biti u stanju da ikoga od njih zavedem, jer si ti silan i imaš moć nad Svojim stvorenjima. Njihova pokornost u Tvojoj vlasti neće ništa povećati niti će njihovo griješenje išta umanjiti Tvoju vlast. Ja ću ih putem Tvoje moći zavoditi i činiti im grijehe lijepim. Presijecat ću im svaki pravi put. Šejtan pak nema nikakve potrebe da ljudima presijeca krive puteve. On, naprimjer, ne sjedi na vratima objekata gdje se konzumiraju alkoholna pića, niti na vratima mjesta gdje se čini blud. Ljudi su sami izabrali i žele da budu na tim mjestima na kojima se čine zla djela, te su na taj način postali vojska šejtanova. Oni nemaju potrebu za bilo kakvim zavođenjem niti navođenjem na zlo.

Na vratima džamija

Šejtan sjedi na vratima džamija i mjestima ibadeta i spominjanja Uzvišenog pokušavajući odvratiti ljude od namaza. Kada bude proučen ezan za namaz, on pokušava da čovjeka na bilo koji način zavede, da ne bi obavio namaz. Šejtan tada čovjeku napominje dunjalučke stvari koje je bio zaboravio, navodi ga na zle misli, plaši ga da će mu ako ode klanjati namaz, propasti prodaja, kupovina, imetak ili izmaknuti neka druga korist. Spominje mu da je i rad ibadet... da bi ga odvratio od spominjanja Uzvišenog i od namaza.

Postoji priča koja se pripovijeda i prenosi od imama Ebu Hanife, r.a., koji je bio čuven po svojim fetvama glede pitanja vjere. Njemu je došao neki čovjek kazavši mu: "Izgubio sam novac. Zakopao sam ga u zemlju na jednome mjestu i stavio iznad njega kamen da ga obilježim. Došla je bujica, uklonila kamen koji sam stavio, i tako sakrila mjesto moga novca. Ne znam šta da radim?" Imam Ebu Hanifa kazao mu je: "Kakvu ću ti fetvu dati o ovome pitanju?" Međutim, čovjek je bio uporan, pa mu je Ebu Hanifa rekao: "Nakon jacija - namaza, noćas, stani pred svog Gospodara i klanjaj noćni namaz do zore, a potom mi kaži šta ti se dogodilo."

Kad je nastupilo vijeme sabah-namaza, čovjek je sav radostan došao i rekao da je našao svoj novac. Ebu Hanifa ga

pita: "Kako si ga našao?" Čovjek je odgovorio: "Samo što sam stao da klanjam namaz, sjetio sam se mjesta gdje sam ostavio novac, vremena kad je nadošla bujica i kud je voda po zemlji tekla. Uporedio sam rastojanje sa snagom padavine, i tako saznao mjesto gdje sam sam ostavio novac." Imam Ebu Hanifa, r.a., nasmija se i reče: "Tako mi Allaha, znao sam da te šejtan neće pustiti da svu noć budeš sa Svojim Gospodarom." Kad je šejtan uvidio da će taj čovjek provesti noć u namazu, požurio je da mu ukaže na mjesto gdje je ostavio novac da bi ga na taj način omeo u istrajavanju u spominjanju Uzvišenog, što je jedno od značenja riječi Uzvišenog: **"'E zašto si odredio, pa sam u zabludu pao', reče, 'kunem se da ću ih na Tvom Pravom putu presretati...'"** (El-E'raf, 16)

O ovome ćemo detaljno govoriti u narednom poglavlju, ako Bog da, kad budemo obrazlagali načine šejtanovog zavođenja, kada sjedi na vratima džamija i mjesta gdje se obavlja ibadet da bi ljude odvratio i spriječio u spominjanju Allaha i obavljanju namaza. U našem obrazlaganju teme došli smo do riječi Uzvišenoga: **"...pa ću im sprijeda, i straga, i zdesna i slijeva prilaziti, i Ti ćeš ustanoviti da većina njih neće zahvalna biti!"** (El-E'raf, 17)

Ako razmislimo o ovom ajetu, nalazimo da je šejtan odredio četiri strane s kojih će prilaziti čovjeku, a to su: desna i lijeva strana, sprijeda i straga. Poznato je da postoji šest strana u odnosu na položaj čovjeka u prostoru: lijevo, desno, sprijeda, straga, iznad i ispod. Zašto šejtan prilazi čovjeku s četiri strane, a

izostavlja prilaženje iznad i ispod čovjeka?! Odgovorit ćemo na to pitanje time da je prostor iznad čovjeka područje preko kojeg se čovjekova dova i njegova dobra djela uspinju do Uzvišenog Allaha, a da je prostor ispod čovjeka područje gdje čovjek pada na sedždu Uzvišenom. Ni jednome od ta dva mjesta šejtan se ne može približiti. Mjestu činjenja sedžde Uzvišenom, koja podrazumijeva pokornost Njemu, šejtan se ne približava, kao što se ne približava području putem kojeg se ka Allahu uspinju dove i dobra djela čovjeka. Ta su dva mjesta blagoslovoljena (*mubarek*) za svakog vjernika. Njih okružuju meleki, a šejtani im se ne približavaju. U tumačenju prethodno navedenoga ajeta potrebno je da se malo zaustavimo kod riječi: **"I Ti ćeš ustanoviti da većina njih neće zahvalna biti!" Ko je šejtana obavijestio i upoznao ga s činjenicom da većina ljudi neće biti zahvalna Uzvišenom na Njegovim blagodatima i dobrima? Uzvišeni Allah rekao je: "...ali većina ljudi ne zahvaljuje."** (El-Bekara, 243)

Da li je šejtan spoznao znanje nevidljivoga i stvorenjima nepoznatoga svijeta? Šta ga je to upoznalo s činjenicom da većina ljudi neće biti zahvalna? Da li ga je njegovo lično uvjerenje potaklo da izgovori te riječi?!

Šejtan ne zna nevidljivi svijet (*gajb*). Njemu nije data ta vrsta znanja da bi na osnovu njega kazao da većina robova Uzvišenoga neće biti zahvalna. Također, on nije imao pouzdane spoznaje koja bi ga učinila uvjerenim u ono što će nastati

kao rezultat njegovog zavođenja čovjeka. Kur'an nam otkriva kako je šejtan kazao te riječi: "**I Iblis se uvjerio da je o njima ispravno mislio, i oni su se poveli za njim, osim nekolicine vjernika.**" (Sebe, 20)

Dakle, ono što je Iblis rekao bilo je samo njegovo lično mišljenje, a ne rezultat znanja nevidljivog i nepoznatog. On ne zna šta će se u budućnosti desiti. Presuda Uzvišenoga o njemu i onima koji ga budu slijedili sadržana je u riječima Kur'ana: "**'Izlazi iz njega, pokuđen i ponižen!', reče On. 'tobom i svima onima koji se budu povodili za tobom doista ću Džehennem napuniti!'**" (El-E'raf, 18)

Tako je Iblis protjeran iz okrilja Allahove milosti, iz Dženneta ili s bilo kojeg mjesta Allahove blizine, i postao ponižen i proklet. Ta se presuda ne odnosi samo na njega, već i na sve džine i ljude koji ga budu slijedili. Njihovo krajnje odredište jeste vječni boravak u Vatri. Uzvišeni je za svako Svoje stvorenje, džina i čovjeka, pripremio mjesto u Džennetu i Džehennemu. Ako bi sva stvorenja bila neposlušna, u Vatri bi bilo dovoljno prostora za njih. Ako bi sva stvorenja bila pokorna, u Džennetu bi bilo dovoljno prostora za sve njih. Stanovnici Dženneta će na Sudnjem danu naslijediti mjesta, pored onih koja im Allah, dž.š., već pripremio u Džennetu, koja su bila određena za one kojima je Allah, dž.š., dosudio džehennemsku kaznu, Allahu, dž.š., utječemo se od toga. Uzvišeni Allah je, nakon što je Iblisu produžio život do Sudnjega dana, htio zaštititi Adema, te ga upoznati s iskušenjem koje ga čeka,

obznaniti mu da mu je šejtan otvoreni neprijatelj. Uzvišeni je želio Adema upoznati s načinima šejtanovog navođenja na grijeh, o tome kako će mu davati lažna obećanja koja neće ispuniti. Uzvišeni je htio da kroz to iskušenje Adem i Hava prođu prije nego što dođu da žive na Zemlji. To iskušenje kroz koje su prošli bit će im zaštita od šejtanovog zavođenja. Uzvišeni Allah kaže: "**A ti, o Ademe, i žena tvoja u Džennetu stanujte i odakle god hoćete jedite, samo se ovom drvetu ne približujte, da se prema sebi ne ogriješite!**" (El-E'raf, 19)

Tako je Uzvišeni pripremio Ademu i Havi mjesto za njihovu probu u Džennetu, u kojem su postojale sve pretpostavke za život bez napora i truda. Osigurao im je hranu od mnogobrojnih plodova i piće. Darovao im je sve blagodati za kojima su žudjeli. Dopustio im je sve plodove Dženneta osim plodova jednoga drveta, zatraživši od njih da mu se ne približavaju.

To je bio ugodan život prepun blagodati. U Džennetu je bilo mnogo dozvoljenih stvari, a veoma malo zabranjenih. Samo je jedno drvo u Džennetu bilo zabranjeno. Uzvišeni Allah je već bio upozorio Adema i Havu na činjenicu da im je šejtan neprijatelj i zatražio od njih da ne slušaju ono što im on govori, jer im on želi zlo, a ne dobro. Šta se nakon toga dogodilo? I pored tog upozorenja i činjenice da su Adem i Hava u Džennetu imali mnogo dopuštenih stvari, a samo jednu zabranjenu, približavanje drvetu, šejtan je uspio da ih zavede da počine grijeh.

Neki komentatori Kur'ana kažu da je Hava prva počinila grijeh, a potom na grijeh navela i Adema, kao i to da je ona

uzrok izlaska Adema iz Dženneta. Da li je to tačno? Da li je Hava ta koja nosi prvi grijeh, grijeh Ademovog izlaska iz Dženneta? Ili to pak nije istina...? Šta je istina? Šta se ustvari desilo?

Prije nego što odgovorimo na sva ova pitanja, sažet ćemo ono o čemu smo govorili u prethodnom poglavlju. Oholost je ispunila Iblisa i učinila da bude umišljen, nakon čega je odbio da izvrši naredbu Uzvišenog. Svoju neposlušnost pravdao je riječima: "Mene si stvorio od vatre, a njega od ilovače." Time je želio promijeniti Allahovu odredbu, pa ga je Uzvišeni prokleo i prognao iz okrilja Svoje milosti. Njega i sve one koji ga budu slijedili učinio je stanovnicima Vatre. Međutim, Iblis je pronašao prostor da zavede Adema i njegovo potomstvo. Taj prostor za zavođenje Adema i njegovoga potomstva ogleda se u činjenici da je Allah silan i neovisan od svih Svojih stvorenja, tako da Mu ne šteti onaj ko je u zabludi niti Mu ikakvu korist donosi onaj ko u Njega vjeruje. Na osnovu toga je Iblis i počeo zavoditi čovjeka. Uzvišeni je dunjaluk učinio kućom ispita i stoga na njemu mora postojati neka vrsta zavođenja, da bi Uzvišeni znao one koji su u svome vjerovanju iskreni (osvjedočenim znanjem) kako bi sami protiv sebe svjedočili na Sudnjemu danu. Volja Uzvišenoga nalagala je da Adema podvrgne praktičnome iskušenju šejtanskog zavođenja da bi ga upozorio i podučio onome s čim će se susretati na dunjalučkom životu. Kako se desilo to iskušenje?

TREĆE POGLAVLJE

Adem i šejtan

Uzvišeni Allah protjerao je šejtana i izveo ga s mjesta na kojem se nalazio. Taj izlazak može podrazumijevati prelazak neke granice ili napuštanje određenoga mjesta. Šejtan je izašao iz okrilja milosti Uzvišenoga prognan, proklet i ponižen, a svakome ko ga bude slijedio, Uzvišeni je obećao patnju u Vatri. Uzvišeni je, kako smo to već kazivali, pripremio u Džennetu mjesta za sva Svoja stvorenja, od Adema do Sudnjeg dana, kao što je u Džehennemu pripremio dovoljno mjesta za sva Svoja stvorenja, od stvaranja Adema do Sudnjega dana. Kada bi se sva stvorenja Uzvišenoga Njemu pokoravala, za sve njih bi bilo dovoljno blagodati u Džennetu. Kada bi pak sva Allahova stvorenja griješila, Allahova kazna u Vatri sve bi ih obuhvatila...

Uzvišeni Allah rekao je: "**A ti, o Ademe, i žena tvoja u Džennetu stanujte i odakle god hoćete jedite, samo se ovom drvetu ne približujte, da se prema sebi ne ogriješite!**" (El-E'raf, 19)

Iz navedenog ajeta saznajemo da su Adem i Hava stanovali u Džennetu. Mnogi učenjaci tvrde da se pod Džennetom koji se spominje u ajetu podrazumijeva vječni Džennet na drugom svijetu, što je potaklo orijentaliste i neke druge da se pitaju: "Kako je moguće da Iblis uđe u Džennet Allahu pokornih stvorenja da bi u njemu Adema i Havu navodio na zle misli i navraćao ih na grijeh? Kako je moguće da Iblis, neposlušnik koji je protjeran iz okrilja milosti Uzvišenog i kome je presuđena patnja u Vatri, uđe u vječni Džennet? Kako je moguće da Adem i Hava uđu u vječni Džennet, a potom iz njega budu izgnani, i pored toga što je Uzvišeni propisao da će svako onaj ko uđe u Džennet u njemu vječno ostati?"

Svima onima koji postavljaju ta i slična pitanja odgovorit ćemo da nisu razumjeli smisao riječi "džennet" u časnome Kur'anu. U arapskome jeziku postoji nešto što se naziva "dominantnost upotrebe". Naime, nekada izraz ima mnogobrojna značenja, ali se obično koristi u jednom značenju. Ukoliko neko spomene taj izraz, ljudski um usmjeri se upravo prema tom značenju. Otuda, kada čujemo riječ "džennet", naš um se usmjeri prema Džennetu na drugome svijetu, jer je samo to stvarni Džennet. Međutim, Uzvišeni Allah je riječ "džennet" u Kur'anu upotrijebio u mnogobrojnim značenjima. Jezičko značenje riječi "džennet" jeste zastor, a odnosi se na mjesto s puno vrsta raznovrsnog drveća tako da čovjeka, kada se u njemu nađe, skriva svojim isprepletenim granama od onih koji se nalaze izvan tog prostora, tako da ga oni ne mogu vidjeti.

U isto vrijeme čovjek u tom prostoru nalazi sve pretpostavke potpunoga življenja i nema potrebu da odatle izađe. To je jezičko značenje riječi "džennet."

Nije to vječni Džennet

Ukoliko istražujemo Kur'an, naći ćemo da je u njemu riječ "džennet" upotrijebljena u više značenja. Upotrijebljena je u svome jezičkome značenju, a podrazumijeva "zastor", i u vjerskom značenju, gdje podrazumijeva vječni Džennet. Nalazimo mnoge ajete u kojima se riječ "džennet" upotrebljava u jednom ili drugom značenju. Uzvišeni Allah spominje riječ "džennet" gdje se podrazumijeva jezičko značenje vrta u riječima: "**I navedi im kao primjer dva čovjeka; jednom od njih smo dva vrta lozom zasađena dali i palmama ih opasali, a između njih njive postavili.**" (El-Kehf, 32)

Također, ovo je prisutno i u riječima Uzvišenoga: "**Kome bi od vas bilo drago da posjeduje bašču punu palmi i vinove loze kroz koju teku rijeke i u kojoj ima svakojakih plodova...**" (El-Bekara, 266)

Kao i u Njegovim riječima Uzvišenoga: "**Stanovnici Sabe imali su dokaz u mjestu u kojem su živjeli: vrtove, zdesna i slijeva. 'Jedite hranu Gospodara svoga i budite Mu zahvalni; kakav divan kraj i Gospodar koji mnogo prašta!'**" (Sebe', 15)

U svim navedenim ajetima Uzvišeni Allah upotrijebio je riječ "džennet" u dunjalučkom značenju bašče ili vrta. Neki učenjaci tvrde da je Uzvišeni Allah napravio razliku između

bašči dunjalučkih i bašči ahiretskih, time da se pod vječnim Džennetom na drugom svijetu riječ "džennet" podrazumijeva onda kada je određena određenim članom "el", a kada nije određena, onda podrazumijeva dunjalučke bašče. Međutim, taj stav nije ispravan, jer se riječ "džennet" s određenim članom "el" upotrebljava u označavanju dunjalučke bašče, kao što to stoji u riječima Uzvišenoga: **"Mi smo ih na kušnju stavili, kao što smo vlasnike jedne bašče na kušnju stavili, kad su se zakleli da će je, sigurno, rano izjutra obrati, a nisu rekli: 'Ako Bog da!' I dok su oni spavali, nju od Gospodara tvoga zadesi nesreća."** (El-Kalem, 17, 18)

Ovdje govorimo o ta dva ajeta koji sadržavaju riječ "džennet" u značenju jedne od dunjalučkih bašči. Dakle upotreba određenog člana "el" ovdje ne pravi nikakvu razliku, tako da u tom slučaju riječ "džennet" izravno podrazumijeva ahiretski vječni Džennet. Ovdje se moramo malo zadržati. Neki tvrde da su Adem i Hava živjeli u vječnom, ahiretskom Džennetu, a da ih je Uzvišeni Allah, kad su zgriješili, iz njega protjerao, da na Zemlji nesretni žive. Ta tvrdnja također nije tačna, jer je Uzvišeni, prije nego što je stvorio Adema i Havu, odredio njihovu ulogu u ovome životu. Pročitajmo riječi Uzvišenoga: **"A kada Gospodar tvoj reče melekima: 'Ja ću na Zemlji namjesnika postaviti!', oni rekoše: 'Zar će Ti namjesnik biti onaj koji će na njoj nered činiti i krv prolijevati? A mi Tebe veličamo i hvalimo i, kako Tebi dolikuje, štujemo.' On reče: 'Ja znam ono što vi ne znate.'"** (El-Bekara, 30)

Dakle, prije samoga stvaranja Adema, Uzvišeni je odredio da je cilj njegovog stvaranja taj da živi na Zemlji i da je izgrađuje. Da je Adem kojim slučajem iz ahiretskog Dženneta protjeran radi griješenja, u čemu je onda naš grijeh da naslijedimo grijeh i nesreću? Naravno da se ta pretpostavka protivi pravednosti Uzvišenoga sadržane u riječima: **"I nijedan grešnik neće grijehove drugog nositi..."** (Fatir, 18)

Svaki će čovjek odgovarati samo za djela koja je sam počinio, a neće odgovarati za djela koja su počinili njegovi roditelji, djedovi ili djeca. Čovjek sa sobom nosi samo svoja dobra ili svoja loša djela. Da je Adem kojim slučajem živio u vječnom Džennetu, a potom iz njega bio izgnan, jer je zgriješio, mi bismo snosili posljedice njegovoga grijeha. Mi bismo ga naslijedili, bivali kažnjavani i bili uskraćeni za boravak u Džennetu. Naime, da Adem nije zgriješio, mi bismo živjeli u Džennetu. To je u suprotnosti s pravednošću Uzvišenog Allaha koja odbija naslijeđivanje grijeha.

Sada se postavlja pitanje: Zbog čega je Uzvišeni Allah odredio da se Adem i Hava nakon njihovog stvaranja nastane u tom vrtu? U tome postoji mudrost. Adem je stvoren da primi pravac života od Allaha u obliku zapovijedi: "Čini!" ili: "Ne učini!" U slijeđenju toga pravca jeste dobrobit života na Zemlji. Kada Uzvišeni za nešto kaže: "Učini to", nečinjenje toga uzrokuje nered na Zemlji, a kada za nešto kaže: "Ne čini to", činjenje toga, također, uzrokuje nered na Zemlji. Uzvišeni je Adema i Havu nastanio u tom vrtu da bi doživjeli praktičnu

probu primjene Allahovog puta i da bi preuzeli praktično upozorenje o ulozi šejtana u narušavanju Allahovog puta. Naime, uloga šejtana jeste da navede Adema i njegovo potomstvo da čine ono što im je Allah zabranio, a da ne čine ono što im je naredio. Kada im Uzvišeni naredi da ne piju alkoholna pića, šejtan im taj čin prikaže lijepim. Kada im Uzvišeni naredi da obavljaju namaz, šejtan im učini lijepim njegovo izostavljanje...To je bila proba čije je izvršavanje bilo jednostavno, ali je ona bila velika po svome smislu. Bila je to praktična proba za Adema, a.s., o onome što će mu se dešavati onda kada se pokorava Allahu, ali i o onome šta će mu se dešavati onda kada se bude pokoravao šejtanu. Tako je Uzvišeni Allah doveo Adema i nastanio ga na mjestu koje je nazvao Džennet, gdje mu je osigurao sve preduvjete za normalan život. Uzvišeni Allah je Ademu rekao: **"A ti, o Ademe, i žena tvoja u Džennetu stanujte i odakle god hoćete jedite, samo se ovom drvetu ne približujte, da se prema sebi ne ogriješite!"** (El-E'raf, 19)

Prve nebeske upute

Uzvišeni Allah obznanio je Ademu prednosti koje će imati na mjestu u kojem će boraviti. Uzvišeni Allah je rekao: **"U njemu nećeš ni ogladnjeti, ni go biti, u njemu nećeš ni ožednjeti, ni žegu osjetiti."** (Ta-Ha, 118, 119)

U toj bašči (*džennetu*) Adem je imao dovoljno hrane, vode i odjeće koja će ga pokrivati. U njoj nije osjećao ni žeđ niti umor. Svi plodovi te bašče bili su mu dopušteni, osim plodova jednoga drveta. Tom drvetu se nije smio ni približavati, niti jesti njegove plodove. Takav je Allahov sustav na Zemlji, koji nam na njoj jako mnogo stvari dopušta, a jako malo zabranjuje. Uzvišeni Allah upozorio je Adema i Havu na njihovoga neprijatelja Iblisa. Uzvišeni je rekao: **"'O Ademe', rekli smo, 'ovaj je doista neprijatelj tebi i tvojoj ženi, zato nikako ne dopusti da on bude uzrok vašem izlasku iz Dženneta, pa da se onda mučiš'"** (Ta-Ha, 117). To je upozorenje bilo dovoljno da ih upozori na Iblisovo neprijateljstvo, pa da ne slušaju njegova nagovaranja i ne povjeruju njegovim lažima. U toj bašči je Uzvišeni Ademu osigurao sve pretpostavke za život: hranu koja je davala ono što je njegovom tijelu bilo potrebno bez izlaženja izmeta iz njega. Uzvišeni Allah i zametak u majčinom stomaku hrani onoliko koliko je potrebno za njegov

razvoj, a da iz njega ne izlazi nikakav izmet, jer je njegova hrana u skladu s potrebama njegovoga razvoja i rasta. Isto tako je i Ademova hrana u bašči bila u skladu s potrebama njegovoga razvoja. Važno je još jednom i ovdje napomenuti da taj džennet u kojem su Adem i Hava živjeli nije vječni Džennet, u koji se može ući tek nakon dunjalučkog života. Taj Džennet je nagrada za slijeđenje Allahovog puta na dunjaluku, i ona mu ne može prethoditi.

Dakle, džennet, tj. bašča u kojoj je živio Adem, podrazumijevala je mjesto koje je sadržavalo sve ono što mu je bilo potrebno. Ovdje moramo primijetiti da je Uzvišeni Allah Ademu i Havi rekao: "**...ali se ovom drvetu ne približujte...**" (El-Bekara, 35), a nije im kazao: "Ne jedite s ovoga drveta." Zašto? Naime, Uzvišeni želi da Adema i njegove potomke sačuva od primamljivosti griješenja. Da je Uzvišeni kojim slučajem kazao Ademu i Havi: "**Ne jedite plodove ovoga drveta**", bilo bi im dopušteno da mu se približavaju, da kraj njega sjede i posmatraju njegove plodove. Njih bi u tom slučaju izgled, boja ili miris plodova zavodili, pa bi ih oni na koncu pojeli. Uzvišeni je želio da Adema sačuva od njega samoga i od zavođenja kojem bi mogao biti izložen, jer on nije u stanju da se sam zaštiti. Ta zaštita koju je Uzvišeni želio osigurati za Adema i njegovo potomstvo jeste stvarna zaštita od činjenja grijeha, jer ukoliko se čovjek približi nečemu što je Uzvišeni Allah zabranio, njegova duša će ka tome stremiti, a možda će ga to potaći i da počini određenu zabranu. Primjećujemo također da je Uzvišeni od nas

zatražio da se ne približavamo velikim grijesima: "**Eto toliko! A ko poštuje Allahove svetinje, uživat će milost Gospodara svoga, a dozvoljena vam je stoka, osim one o kojoj vam je rečeno - pa budite što dalje od kumira poganih i izbjegavajte što više govor neistiniti.**" (El-Hadždž, 30)

Da je Uzvišeni Allah u prethodnom ajetu kazao: "**Ne obožavajte kumire**", nama bi bilo dopušteno ići na mjesta na kojima se obožavaju kipovi i u njima sjediti. Ako bismo tako postupili, možda bi nas to dovelo do obožavanja kipova, neka nas Uzvišeni od toga sačuva! Pročitajmo riječi Uzvišenog: "**O vjernici, vino i kocka i kumiri i strelice za gatanje odvratne su stvari, šejtanovo djelo; zato se toga klonite, da biste postigli ono što želite.**" (El-Maida, 90)

Ajet podrazumijeva zabranu približavanja mjestima konzumacije alkoholnih pića. Veoma je čudno da nalazimo neke ljude koji raspravljaju o zabrani alkoholnih pića uz tvrdnju da ona nisu zabranjena govoreći: "Navedi mi kur'anski ajet u kojem Uzvišeni kaže da su alkoholna pića zabranjena." Takvim ljudima, koji među druge unose sumnje, kazat ćemo: "Naredba o sustezanju od i izbjegavanju nečega jača je od same zabrane toga čina. Da je Uzvišeni samo kazao: "Zabranjuju vam se alkoholna pića", ta bi se zabrana odnosila samo na njihovo pijenje. U tom slučaju bi se alkoholna pića mogla proizvoditi, kupovati i prodavati. Mogla bi se posjećivati mjesta gdje se ona konzumiraju, mogli bi se usluživati njegovi konzumenti i bilo bi dozvoljeno s njima sjediti, sve dotle dok mi

sami ne pijemo alkoholna pića. Međutim, klonjenje i izbjegavanje alkoholnih pića učinili su zabranjenim da se približavamo mjestima gdje se ona piju, da ih proizvodimo, trgujemo njima ili da sjedimo zajedno s onima koji ih konzumiraju. Dakle, naredba izbjegavanja jača je od zabrane samoga čina. Stoga je Uzvišeni od Adema i njegove žene zahtijevao da se ne približavaju zabranjenom drvetu, jer bi u tome slučaju sami sebi učinili nasilje.

Početak grijeha

Šta je učinio šejtan? Želio je da Adem i Hava počine grijeh. Uzvišeni Allah o tome kaže: "**I šejtan im poče bajati da bi im otkrio stidna mjesta njihova, koja su im skrivena bila, i reče: 'Gospodar vaš vam zabranjuje ovo drvo samo zato da ne biste meleki postali ili da ne biste besmrtni bili.'**" (El-E'raf, 20) . Izraz "vesvese" (bajati) ukazuje na to da je to bilo šaputanje ublaženim glasom, što je način šejtanovog zavođenja i navođenja na činjenje zla. Ljude koji savjetuju činjenje dobra ne zabrinjava činjenica da govore glasno, ali priča o zlu i navođenje na njega sprovodi se samo uz tihi glas. "Vesvesa" (bajanje) u arapskome jeziku podrazumijeva zveket zlata i nakita koji ljude privlači, zavodi i privlači njihovu pažnju. Bajanje neophodno sadrži elemente zavođenja, jer ko god želi ljude izvedesti s Allahovog puta, on ih mora zavesti pomoću nekog dunjalučkog uživanja koje će postići putem činjenja određenog zabranjenog čina.

Ovdje je potrebno da se zaustavimo kod riječi Uzvišenog: "**I šejtan im poče bajati...**" Među običnim ljudima rašireno je mišljenje da je šejtan zaveo Havu, a da je ona nakon toga zavela Adema uljepšavajući mu grijeh, tako da je okusio plodove drveta. Po njihovome mišljenju, da nije bilo Have, Adem bi ostao u Džennetu!

Takvima ćemo kazati da je Uzvišeni Allah Havu oslobodio te potvore. Njegove riječi: **"I šejtan im poče bajati..."** ukazuju na to da je šejtan uljepšavao grijeh Ademu, isto kao što ga je uljepšavao Havi. Dakle, šejtan je taj koji je zaveo i Adema i Havu, a Hava nije ta koja je nagovorila Adema na grijeh. Navođenje na grijeh proizašlo je od šejtana i bilo je upućeno i Ademu i Havi zajedno.

Kakav je cilj tog zavođenja? Cilj šejtanovog zavođenja bio je da Adem i Hava počine grijeh prema svome Gospodaru, pa da ih On kazni onako kako je kaznio šejtana, tj. izgonom iz okrilja Njegove milosti. Kazna je u ovom slučaju podrazumijevala otkrivanje stidnih mjesta Adema i Have. Gledanje u stidno mjesto postidi čovjeka, jer njegova priroda diktira da se stidi onda kada se njegova stidna mjesta otkriju pred ljudima. Prije nego što su Adem i Hava okusili plodove zabranjenog drveta, nijedno od njih nije vidjelo stidno mjesto drugoga, niti svoje vlastito. Uzvišeni Allah je njihova stidna mjesta učinio skrivenim od njihovih pogleda.

Učenjaci su proveli mnogo vremena objašnjavajući način na koji je Uzvišeni od Adema i Have sakrio njihova stidna mjesta. Neki kažu: "Imali su na sebi odjeću." Neki drugi tvrde da su Adem i Hava imali dugu kosu koja je dopirala do njihovih stopala što je prikrivalo njihova stidna mjesta, pa je ta kosa nakon činjenja grijeha nestala.

Međutim, ta rasprava ne treba zaokupljati našu pažnju. Uzvišeni Allah prekrio je stidna mjesta Adema i Have na način

na koji je On to želio učiniti. Moguće da ih je sakrio putem jakoga svjetla, jer ljudi nisu u stanju ništa vidjeti onda kada je svjetlo negdje veoma jako. Kad je jačina svjetlosti mala, pomaže nam da raspoznajemo stvari, a kada je jaka, ona nam skriva stvari koje se nalaze oko nas. Bilo kako bilo, svejedno je da li je Uzvišeni Allah sakrio stidna mjesta Ademova i Havina putem duge kose, ili Svojim svjetlom. Važno je znati činjenicu da su im njihova stidna mjesta bila skrivena.

I POJAVI SE STIDNO MJESTO ČOVJEKA

Zašto se stidimo onda kada se otkriju naša stidna mjesta? Stidno mjesto predstavlja prostor izlaska ostataka prerađene hrane i pića. Ljudi nastoje da otkriju usta kao mjesta ulaska hrane i pića, ali isto tako uporno nastoje da ne pokažu mjesta izlaska ostataka hrane i pića. Neki učenjaci tvrde da je razlog za to činjenica da nas stidno mjesto podsjeća na grijeh prema Allahu, jer kada se grijeh desio, pojavilo se i stidno mjesto. Stoga želimo da ga pokrijemo, jer je ono simbol grijeha. Grijeh je pak sramotan čin koji čovjek uvijek nastoji sakriti, od kojeg se stidi i koji želi sakriti od ljudi. Kad je čovjek sa svojom ženom u intimnom odnosu, nastoji da ga niko ne vidi, i u tom pogledu poduzima sve mjere predostrožnosti. Kad čovjek posjeduje halal-imetak, on ga pokazuje pred ljudima i ničega se ne boji. Kad čovjek posjeduje ukradeni imetak, on ga nastoji sakriti od čitavoga svijeta. Grijeh je u svakom slučaju sramotan čin koji ljudi nastoje sakriti i nečim prekriti.

Kako se odvijalo šejtanovo zavođenje Adema i Have? Kako ih je on naveo na grijeh? Pročitajmo riječi Uzvišenog: **"Gospodar vaš zabranjuje vam ovo drvo samo zato da ne biste meleki postali ili da ne biste besmrtni bili."** (El-E'raf, 20)

Šejtan im je prišao na onaj način koji je drag ljudskoj duši spominjući im vječni život, koji se neće nikada okončati, i vlast, koja neće proći. Stoga je šejtan onda kada je krenuo u zavođenje Adema i Have, kako nam to pripovijeda Kur'an, rekao: **"Ali šejtan mu poče bajati i govoriti: ,O Ademe, hoćeš li da ti pokažem drvo besmrtnosti i carstvo koje neće nestati?'"** (Ta-Ha, 120)

Šejtan je lagao, jer da je to zaista bilo drvo vječnoga života, sam bi šejtan jeo njegove plodove, i tako postao besmrtan. On je, međutim, od Uzvišenog Allaha tražio da ga ostavi u životu do Dana sudnjega. On je zasigurno znao da je Allah stvoritelj života, i da ga jedino On može dati ili oduzeti.

Potrebno je ovdje obratiti pažnju na način šejtanovog zavođenja Adema. On je pokušavao zavedesti čovjeka i uvjeriti ga da mu slijeđenje Allahovog puta donosi štetu, a ne korist, i da se istinska korist nalazi u griješenju. Stoga je šejtan Ademu i Havi rekao da im je Allah zabranio jedenje plodova drveta da ne bi zadobili vlast i vječni život. Čovjek prezire siromaštvo i smrt priželjkujući da postane vječan. Stoga im je došao šejtan govoreći im: **"Ako želite vječnost i vlast, ispred vas se nalazi ovo drvo. On im se pri svojoj tvrdnji zaklinjao, kako nam to kazuje Kur'an: "I zaklinjaše im se: 'Ja sam vam, zaista, savjetnik iskreni!'"** (El-E'raf, 21)

Šejtan im se zaklinjao da ih želi iskreno nasavjetovati, a oni su povjerovali da im on želi dobro. Zbog toga ih je Uzvišeni Allah prekorio, jer su povjerovali šejtanu, i pored toga što im

je On obznanio da im je on otvoreni neprijatelj koji im ne želi nikakvo dobro. O tome Uzvišeni kaže: **"I na prevaru ih zavede. A kad oni drvo okusiše, stidna mjesta njihova im se ukazaše, i oni po sebi džennetsko lišće stavljati počeše. 'Zar vam to drvo nisam zabranio?!', zovnu ih Gospodar njihov, 'i rekao vam: 'Šejtan vam je, zbilja, otvoreni neprijatelj.''"** (El-E'raf, 22)

Adem i Hava su nakon grijeha osjetili žestoko kajanje. Oni nisu mogli pojmiti da postoji Allahovo stvorenje koje će se Allahom lažno zaklinjati. Stoga je Katada, r.a., kazao: "Vjernik biva prevaren putem spominjanja Allahovog imena."

Abdullah b. Omer, r.a., imao je ubičaj osloboditi svoga roba koji bi lijepo obavljao namaz, pa su njegovi robovi, kada su to uvidjeli, počeli skrušeno obavljati namaz. Ljudi su mu kazali da ga robovi varaju, da bi ih oslobodio. Abdullah b. Omer im je na to odgovorio: "Ko nas vara pokornošću Allahu prihvatamo njegovo varanje."

Uzvišeni Allah rekao je: **"I na prevaru ih zavede. A kad oni drvo okusiše, stidna mjesta njihova im se ukazaše, i oni po sebi džennetsko lišće stavljati počeše. 'Zar vam to drvo nisam zabranio?!', zovnu ih Gospodar njihov, 'i rekao vam: 'Šejtan vam je, zbilja, otvoreni neprijatelj.''"** (El-E'raf, 22)

Izraz "delle" (zavesti), koji je spomenut u navedenom ajetu, izveden je iz glagola "dela", koji se upotrebljava da bi se označilo bacanje konopa s kofom u bunar da bi se pribavila voda. Ovdje se moramo zaustaviti i kazati da niko ne treba misliti da je šejtan zaveo Adema i Havu odjedanput. Zavođenje Adema

i Have odvijalo se u više navrata. Iblis ih je prvo naveo da se približe drvetu, a zatim im je uljepšao njegove plodove, njihovu slast, boju i miris, a potom ih je naveo da ih jedu. Dakle, grijeh se odvijao u etapama i nije se desio odjedanput. Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao je: "Iskušenja prekrivaju srca poput pruća od hasure." Zbog toga ljudi moraju biti na oprezu i biti svjesni da će ih sāmo približavanje grijehu dovesti do činjenja grijeha.

Šta se dalje desilo? Da li su Adem i Hava ponovili svoj grijeh? Da li su više puta jeli plodove zabranjenog drveta? Uzvišeni je rekao: "A kad oni drvo okusiše..." što podrazumijeva da su ih oni samo okusili, i da nisu bili istrajni u ponavljanju grijeha. Samo što su okusili plodove drveta, pokazala su im se njihova stidna mjesta, pa su ih počeli zastirati lišćem dženetskog drveća.

Iz ovoga kazivanja uviđamo pravednost Uzvišenoga, Koji je Adema i Havu prvo upozorio na odeđeni prijestup, obavijestio ih o njegovim posljedicama i kazni koja iz njega proizlazi, tako da kazna nakon čina bude pravedna i pravosnažna. U Božanskom zakonodavstvu ne postoji nešto što se naziva "zakoni s retroaktivnim djelovanjem." Niko se ne može osuditi u skladu s Božanskom pravdom bez teksta koji zabranjuje čin koji je osoba počinila. Tekst u slučaju Adema i Have jeste zabrana približavanja drvetu, kao i upozorenje da im je šejtan neprijatelj, što se očituje u riječima Uzvišenoga: **"Zar vam to drvo nisam zabranio?!"** (El-E'raf, 22). Ova rečenica iskazana

je u formi pitanja za koje postoji samo jedan odgovor, a on glasi: "**Da, Gospodaru, zabranio si nam.**"

Cilj te praktične probe u bašči koju im je postavio Uzvišeni bio je da Adema, Havu i njihovo potomstvo zaštiti od šejtana, tako što će oni spoznati da je on lažac u svemu onome što će im obećavati, da im želi samo zlo, čak i onda kada se čini da im želi dobro. Šejtanova misija sastoji se u tome da iskoristi sva lukavstva da Adema i njegove potomke navede na grijeh i na činjenje onoga što im je Uzvišeni Allah zabranio.

Da li je ta bitka završena? Ona se nikada nije završila. Ona traje i trajat će do Dana sudnjega.

ČETVRTO POGLAVLJE

Ademova greška i Iblisov grijeh

U prethodnom poglavlju završili smo kazivanje o tome kako je Iblis zaveo Adema. Govorili smo da je Allah neovisan o bilo kom stvorenju i da Mu bilo čija neposlušnost nimalo ne može naškoditi. U jednom hadisi-kudsiju Uzvišeni Allah veli: "O robovi Moji, kada biste svi vi, od prvoga do posljednjega, i ljudi i džini, imali srce vašeg najvećega pobožnjaka, to ne bi nimalo povećalo Moju vlast. Kad biste svi vi, od prvoga do posljednjega, i ljudi i džini, imali srce vašega najvećega pokvarenjaka, to nimalo ne bi umanjilo Moju vlast. Kad biste svi vi, od prvoga do posljednjega, i ljudi i džini, stali na jedno mjesto na Zemlji i zatražili od Mene nešto, pa vam Ja svima dao ono što ste tražili, to ne bi umanjilo ono što Ja imam, osim onoliko koliko igla oduzme kada se umoči u more."[1]

Dakle, šejtan je prišao Ademu, zaveo ga i bio u stanju uvjeriti ga da mu je Allah zabranio jedenje plodova drveta jer

[1] Hadis bilježi Muslim pod rednim brojem 6.664.

mu On ne želi dobro. Na taj način je čovjek spoznao Iblisov način zavođenja, jer nema dobra u dobru koje vodi u Vatru i grijeh, niti zla u zlu koje vodi u Džennet i pokornost Allahu.

Šejtan pokušava prikazati čovjeku zlo kao dobro, pa je zato i Ademu grijeh prikazao u liku dobra. Kad je Adem okusio plodove drveta, i tako učinio grijeh, Iblis je pobjegao.

Ovdje nam se nameće pitanje razloga zbog kojeg je Uzvišeni Allah Ademu oprostio njegov grijeh, a Iblisu nije? Adem je učinio grijeh, Iblis je učinio grijeh. Adem se pokajao, i Uzvišeni je primio njegovo pokajanje, a Iblisa je prokleo i odredio mu vječni boravak u Vatri. Kakva je razlika između ta dva grijeha?

Kada su Adem i Hava počinili grijeh prema Uzvišenom, oni nisu u njemu ustrajali i nisu pokušavali odbiti Njegovu naredbu. Oni nisu negirali pravednost Allahovog suda o njima, kako je to uradio šejtan govoreći: "'Ja sam bolji od njega; mene si od vatre stvorio, a njega od ilovače', odgovori on." Oni su nasuprot tome priznali svoj grijeh i zatražili oprost i milost od Uzvišenog Allaha. O tome Uzvišeni kaže: "'**Gospodaru naš', rekoše oni, 'sami smo sebi krivi, i ako nam Ti ne oprostiš i ne smiluješ nam se, sigurno ćemo biti izgubljeni.'**" (El-E'raf, 23)

To su riječi koje su Adem i Hava izgovorili nakon počinjenoga grijeha. One su podrazumijevale da su riječi Gospodara istina i da je Njegov sud o njihovome djelu pravedan, ali da oni nisu bili u stanju da svoje slabe duše primoraju na slijeđenje

Njegovoga puta. Riječi "...sami smo sebi krivi..." podrazumijevaju da su oni sami išli na put vlastite propasti, i zbog toga traže oprost i milost od Uzvišenog. Ukoliko im On ne daruje Svoju milost i oprost, bit će na Sudnjem danu među izgubljenima.

Tako su Adem i Hava molili da im Uzvišeni oprosti, o čemu Uzvišeni govori u suri El-Bekara: "I Adem primi neke riječi od Gospodara svoga, pa mu On oprosti; On, doista, prima pokajanje, On je milostiv." (El-Bekara, 37)

Pokajanje (*tevba*) odvija se u tri etape:

1. Uzvišeni Allah propisao je pokajanje (*tevbu*) za Svoje robove;
2. kada se robovi Uzvišenoga pokaju, On primi njihovo pokajanje;
3. pokajanje (*tevba*) podrazumijeva da se pokajnici nikada ne vrate činjenju određenog grijeha.

Neki ljudi ne razumiju riječi Uzvišenoga: **"On je poslije i njima oprostio da bi se i ubuduće kajali, jer Allah, uistinu, prima pokajanje i milostiv je."** (Et-Tevba, 118)

Neki se pitaju: "Ako im je Uzvišeni već oprostio, zašto su obavezni da se pokaju?" Propisivanje pokajanja od Allaha Uzvišenoga treba se desiti prije samoga pokajanja. Tako riječi Uzvišenoga: "On je poslije i njima oprostio" podrazumijevaju da im je propisao pokajanje. Uzvišeni je ljudima naredio da se pokaju kada počine neki grijeh. Pošto im je propisao kajanje, ljudi se obraćaju Uzvišenom pokajanjem, i On ga od njih prima.

Propisivanje pokajanja ne predstavlja samo milost za grešnika, već za cjelokupno društvo. Da Uzvišeni nije otvorio vrata pokajanja, svako onaj ko počini ružno djelo činio bi još više zlih djela. Ukoliko ne bi postojala mogućnost pokajanja za grijeh i ukoliko bi grijeh uzrokovao vječnu patnju u Vatri, svako onaj ko počini grijeh ispunio bi svoj život grijesima. Kada ne bi grešnik imao nade za ulazak u Džennet, on bi onda uzeo svoj udio na ovome svijetu, što bi izazvalo nesreću cjelokupnog društva, jer bi svaki grešnik još više povećao činjenje grijeha.

Od raširenosti grijeha ne pati samo jedna osoba, već od njegovih posljedica trpi cjelokupno društvo. Uzvišeni se propisivanjem pokajanja (*tevbe*) smilovao cijeloj zajednici spriječivši širenje grijeha. Prvi grijeh ne dovodi do vječne kazne u Vatri, ukoliko se čovjek pokaje i vrati se na Allahov put. Stoga, čovjek ne ustrajava u grijehu, nego se vraća na put dobra, kaje se, povećava broj dobrih dijela, pa mu Uzvišeni oprosti njegov grijeh. Time u njemu ostaje nada u dženetsku nagradu kao i želja za činjenjem dobra. Tako se ljudsko društvo popravlja i puni dobrom, a pokajanje za grešnika predstavlja milost.

Iblis je pak odbio izvršenje Allahovih naredbi i još više pojačao svoju neposlušnost tvrdnjom da će navoditi čovjeka na činjenje grijeha, o čemu nam pripovijeda časni Kur'an: "**E zašto si odredio, pa sam u zabludu pao**", reče, "**kunem se da ću ih na Tvom Pravom putu presretati, pa ću im sprijeda i straga, i zdesna i slijeva prilaziti, i Ti ćeš ustanoviti**

da većina njih neće zahvalna biti!" (El-E'raf, 16,17). Iblis nikada nije priznao svoj grijeh, nego je u njemu ustrajavao obećavajući da će učiniti ovako i onako u budućnosti. Veoma važna tačka Ademovog i Havinoga griješenja jeste činjenica da su oni priznali svoj grijeh. Na tu se tačku trebamo osvrnuti ovdje da bismo ljude koji čine grijehe upozorili da ne odbijaju Allahove naredbe pravdajući svoje griješenje riječima kao što su: **"Okolnosti su se promijenile"** ili: **"Vremena su se promijenila."**

Naprimjer, ljudima koji putem banaka posluju uz sigurni profit, u čemu je sumnja postojanja kamate, kažemo da ne trebaju pravdati svoje postupke tvrdnjama da kamata nije zabranjena, da ona predstavlja dio svjetskoga sistema poslovanja, da cijeli svijet posluje uz kamatu, da se vrijeme promijenilo... Tim ljudima ćemo kazati da svojim tvrdnjama sami sebe izvode iz područja Allahove milosti.

Oni trebaju kazati: "Gospodaru, nismo se mogli suzdržati, oprosti nam i smiluj nam se. Kada tako postupe, ljudi sebi pripisuju slabost, zaborav i griješenje, ali ostaju u okvirima vjerovanja. Međutim, onda kada odbiju Allahovu naredbu riječima kao što su "kamata nije zabranjena", oni izlaze iz okvira vjerovanja u nevjerovanje, neka nas Uzvišeni od toga sačuva.

Dakle, kad čovjek počini neki grijeh, on ne treba pokušavati njegovo činjenje opravdati niti braniti svoje postupke tvrdeći da je to dopušteno ili da su se okolnosti promijenile, pa se mora promijeniti i propis. Takve tvrdnje ukazuju na odbijanje

naredbe Uzvišenog i izvode čovjeka iz vjerovanja u nevjerovanje, iz milosti u prokletstvo. U tome je i razlika između Ademovog i Iblisovog grijeha.

Iblis je učinio grijeh i uzoholio se, dok je Adem učinio grijeh nakon kojeg se pokajao. Kada su Adem i Hava priznali svoj grijeh, Uzvišeni ih je poučio načinu njegovog pokajanja. Da ih nije poučio, oni ne bi znali kako da se pokaju. Njihovo pokajanje desilo se kao rezultat objave Uzvišenog Allaha.

Ukoliko proanaliziramo riječi Uzvišenoga: **"'Gospodaru naš', rekoše oni, 'sami smo sebi krivi, i ako nam Ti ne oprostiš i ne smiluješ nam se, sigurno ćemo biti izgubljeni'"**, naći ćemo da su Adem i Hava ovdje govorili u formi množine, a da nisu kazali: **"Gospodaru naš, nas dvoje smo sami sebi krivi"**[2], jer se njihov govor ovdje odnosi na njihovo cjelokupno potomstvo. Uzvišeni Allah je, obraćajući se Ademu i Havi kazao: **"'Izlazite', reče On, 'jedni drugima bit ćete neprijatelji! Na Zemlji ćete boraviti i do smrti ostati.'"** (El-E'raf, 24)

Sada moramo obratiti pažnju na ajete koji nam kazuju o Ademovom i Havinom izlasku iz dženneta Uzvišeni na jednome mjestu u Kur'anu kaže: **"'Izlazite iz njega vas oboje[3]',**

---

2 Arapski jezik, za razliku od bosanskoga jezika, pored jednine i množine posjeduje i dvojinu. Autor ovdje govori o tome kako su se Adem i Hava u citiranom ajetu obraćali u formi množine i pored postojanja dvojine. To nam ukazuje da se njihove riječi u obraćanju svome Gospodaru odnose na svu njihovu djecu, na sve ljude do Sudnjega dana. (primj. prev.)

3 U prijevodu ajeta odstupio sam od prijevoda rahm. Besima Korkuta i pribjegao doslovnome značenju dvojine koju je zahtijevalo autorovo tumačenje ajeta. (primj. prev.)

reče On, 'jedni drugima ćete neprijatelji biti!'" (Ta-Ha, 123)

Na drugome mjestu Uzvišeni kaže: **"Mi rekosmo: 'Silazite iz njega svi!'"** (El-Bekara, 38)

Uzvišeni Allah se u posljednjem ajetu obraćao Ademu, Havi i Iblisu, a neprijateljstvo koje je spomenuto odnosi se na neprijateljstvo između čovjeka i šejtana. Riječi Uzvišenoga: "'Izlazite iz njega vas oboje[4]', reče On, 'jedni drugima ćete neprijatelji biti!'" ukazuju nam na neprijateljstvo između dvije strane: Adema i Have, na jednoj, i Iblisa, na drugoj strani. Čini se kao da postoje dvije grupacije: Adem, Hava i njihovo potomstvo i grupacija Iblisa i njegovog potomstva. Dakle, između ajeta ne postoji nikakva proturječnost. Mi moramo shvatiti da riječi Uzvišenoga: "...jedni drugima ćete neprijatelji biti!" podrazumijevaju da će postojati sukob i neprijateljstvo između potomstva Ademovog i Iblisovog, i da će to trajati dok traje dunjaluk, a da se neće protegnuti na drugi svijet. Međutim, neprijateljstvo čovjeka i šejtana trajat će sve dok oni žive na ovome svijetu, a ne dok traje ovaj svijet. Kada umre šejtan, ili umre čovjek, sukob i neprijateljstvo se u odnosu na njih dvojicu završavaju. Međutim, životni vijek džina mnogo je duži od životnog vijeka čovjeka. Pročitajmo riječi Uzvišenog koje govore o džinima: **"'O narode naš', govorili su, 'mi smo slušali Knjigu koja se poslije Musaa objavljuje, koja**

4 U prijevodu ajeta odstupio sam od prijevoda rahm. Besima Korkuta i pribjegao doslovnome značenju dvojine koju je zahtijevalo autorovo tumačenje ajeta. (primj. prev.)

potvrđuje da su istinite i one prije nje, i koja ka istini i na Pravi put upućuje.'" (El-Ahkaf, 30)

Čini se kao da su ti džini živjeli u doba Musaa, a.s., i da su ostali živi do vremena objave Kur'ana, što je vremenski period od oko tri hiljade godina. S druge strane, nema nijednoga čovjeka koji je bio savremenik i Musaa i Muhammeda, a.s.

Borba na dunjaluku

Borba između šejtana i čovjeka, kako smo to već kazali, vremenski je ograničena životom svakoga od njih. Ona se se ne nastavlja nakon smrti i ne postoji na drugome svijetu. Uzvišeni Allah savjetuje djecu Ademovu da bi ih zaštitio od šejtana: **"'O sinovi Ademovi, dali smo vam odjeću koja će pokrivati stidna mjesta vaša, a i raskošna odijela, ali odjeća čestitosti, to je ono najbolje.' -To su neki Allahovi dokazi, da bi se oni opametili."** (El-E'raf, 26)

Uzvišeni se u navedenome ajetu obraća svakome djetetu Ademovom, jer svako ono bije bitku i doživljava neprijateljstva od potomaka Iblisovih.

Uzvišeni Allah obavijestio nas je da nam je s neba spustio uputu putem čijeg ćemo poštivanja pokriti svoja stidna mjesta. Spuštanje podrazumijeva da nešto bude pomjereno s visine. Svako dobro na Zemlji spušta se s neba. Odjeća se proizvodi od onoga što daje zemlja, a njeni plodovi niču samo uz pomoć kiše koja se spušta s neba.

Moramo znati da je Uzvišeni Allah s neba spustio uputu putem koje će ljudi pokriti svoja stidna mjesta. Ukoliko budemo poštovali odredbe Božijeg puta, u ljudskim zajednicama neće se pojavljivati sramotne stvari i zla djela. U tom će slučaju članovi ljudske zajednice biti povezani i solidarni. Uzvišeni je Taj Koji

je s neba spustio kišu putem koje iz zemlje dobivamo odjeću koja skriva naša vidljiva stidna mjesta, dok nam odjeća vrlina i čestitosti skriva unutarnje sramote. I više od toga, zemlja nam daje perje ptica i ostale vrste luksuza i zadovoljstva. Uzvišeni Allah omogućava nam ugodnosti života i čini ih nama dopuštenim. On nam daruje Božanski put, koji skriva naše unutarnje slabosti i sramote. Ako materijalna odjeća prekriva stidna mjesta tijela na ovome svijetu, odjeća čestitosti i bogobojaznosti prekriva naše sramote na drugome svijetu. Odjeća bogobojaznosti, a to je ona putem koje se pribojavamo gnjeva Uzvišenog Allaha, bolja je od materijalne odjeće. Stoga je Uzvišeni Allah rekao: **"'...ali, odjeća čestitosti, to je ono najbolje.' To su neki Allahovi dokazi da bi se oni opametili."** (El-E'raf, 26)

Dakle, odjeća bogobojaznosti bolja je od odjeće ovoga svijeta, jer nas ona čuva od ljutnje Uzvišenoga. To je jedan od Božijih znakova da bismo znali da smo sazdani od materije i od vrijednosti. Kao što materijalni dio nas posjeduje vidljiva stidna mjesta koja se pojavljuju onda kada skinemo svoju odjeću, isto tako i vrijednosti imaju svoja stidna mjesta, koja se pojavljuju zbog nedostatka bogobojaznosti. Uzvišeni Allah nam u suri El-E'raf šalje upozorenje: **"O sinovi Ademovi, neka vas nikako ne zavede šejtan, kao što je roditelje vaše iz Dženneta izveo, skinuvši s njih odjeću njihovu da bi im stidna mjesta njihova pokazao!"** (El-E'raf, 27)

Uzvišeni Allah upozorio nas je na šejtanovo zavođenje. To zavođenje predstavlja ispit. Ukoliko na njemu prođemo, neće se

desiti nered i grijeh. Ukoliko padnemo na tom ispitu, koji sam po sebi ne predstavlja ni dobro ni zlo, dešavaju se nered i grijeh. Zavođenje je vrsta ispita koja donese dobro ukoliko na njemu prođemo, a donese zlo onda kada na njemu padnemo.

Čovjek je dobio upozorenje za šejtanovo zavođenje putem praktične probe kroz koju su prošli Adem i Hava prije njhovog dolaska na Zemlju. Ta se proba sastojala od obavezivanja u formi "učini" i "ne učini". Ta proba sadržavala je naredbu i zabranu. Naredba je glasila da jedu sve ono što se nalazi u bašči u kojoj su živjeli, a zabrana da se ne približavaju jednom drvetu u toj bašči.

Uzvišeni je tako Adema uvjerio da mu je šejtan neprijatelj, koji će ga odvesti u griješenje. Međutim, uprkos tom upozorenju Adem i Hava okusili su plodove zabranjenog drveta, pa su im se pojavila stidna mjesta njihova. Na taj su način ljudi uvidjeli da pokornost šejtanu nikada ne donosi dobro.

Uzvišeni Allah hoće da znamo da su u Ademu prisutna dva elementa: ljudski, putem kojeg on postupa iskreno ili griješi, čini grijehe pa se onda kaje; i vjerovjesnički, koji ga čini zaštićenim od greške. Stoga moramo dobro razmotriti riječi Kur'ana koje glase: **"...tako Adem nije Gospodara svoga poslušao i s Puta je skrenuo"** (Ta-Ha, 121). Ta neposlušnost desila se na osnovama njegove ljudske prirode. Potom je Uzvišeni rekao: **"Poslije ga je Gospodar njegov izabranikom učinio, pa mu oprostio i na Pravi put ga uputio"** (Ta-Ha, 122). Pravi put spomenut u ovome ajetu jeste onaj s kojim će doći vjerovjesnici Ademovoga

potomstva. Stoga se ne trebamo pitati kako je Adem učinio grijeh prema svome Gospodaru kada je bio vjerovjesnik. Ademov grijeh se ustvari desio prije njegovog vjerovjesništva.

Nakon grijeha došli su vjerovjesništvo i uputa. Čovječanstvo se dijeli na dvije grupacije. U jednu spadaju vjerovjesnici koji su ljudima prenosili i ukazivali na Pravi put; oni su bezgrješni ljudi. Drugu grupaciju čine ljudi kojima Uzvišeni ukazuje na Svoj put, pa Mu se oni pokoravaju, griješe i kaju se za svoje grijehe. Neka niko ne tvrdi da je Adem došao na Zemlju zbog učinjenoga grijeha, jer je Uzvišeni njega i njegovo potomstvo stvorio u cilju da žive na Zemlji. On ih je upozorio na zavođenje šejtanovo riječima: "O sinovi Ademovi, neka vas nikako ne zavede šejtan..." Ovo je upozorenje za čovjeka, a ne za šejtana, jer Uzvišeni nije rekao šejtanu: "Ne zavodi sinove Ademove." Da je to Uzvišeni rekao, šejtan bi napusto svoju ulogu u životu na ovome svijetu koji više ne bi bio "kuća ispita", kako je to htio Uzvišeni, koja će ljude u slobodi izbora odvesti ili u Džennet ili u Vatru, neka nas Uzvišeni od nje sačuva.

Zavođenje šejtanovo stoga je dio volje Uzvišenoga Allaha na ovome svijetu. Neki se, ljudi i pored toga, pitaju u vezi s riječima Uzvišenog: **"I Ibrahim ostavi u amanet sinovima svojim, a i Jakub: 'Sinovi moji, Allah vam je odabrao pravu vjeru, i nipošto ne umirite drukčije nego kao muslimani!'"** (El-Bekara, 132)

Zabrana se ovdje odnosi na ljude, a pitanje u vezi s tim glasi: "Da li čovjek ima izbora o pitanju vlastite smrti? Da li su

ljudi u stanju odrediti njeno vrijeme i mjesto gdje će se desiti, pa da ne umiru drukčije osim kao muslimani?" Odgovorit ćemo da riječima u ovom ajetu Uzvišeni želi da nam skrene pažnju na činjenicu da će smrt doći iznenada, u jednome trenutku, pa ljudi stoga uvijek trebaju biti muslimani, u pokornosti Uzvišenome, da ih smrt ne bi iznenadila.

Volja Uzvišenoga nalaže nam da spoznamo da nas šejtanska kušnja izvodi iz okvira naših dužnosti koje nas vode ka vječnom Džennetu na drugome svijetu. Uzvišeni Allah kaže: **"...On vas vidi, on i vojske njegove, odakle vi njih ne vidite. Mi smo učinili šejtane zaštitnicima onih koji ne vjeruju."** (El-E'raf, 27). Šejtan nas vidi, a mi njega ne vidimo, i to mu daje moć zavođenja, jer svė dok ga mi ne vidimo, ne možemo znati stranu s koje će nam prići ili biti u mogućnosti da se, uz Allahovu pomoć, odbranimo. Ali, da li nas je Uzvišeni Allah prepustio šejtanu da nas zavodi i dovodi u zabludu ili nam je osigurao zaštitu? Pravednost Uzvišenoga nalagala je da nam osigura zaštitu od tog zavođenja i svakojakoga zla. Zaštita se sastoji isključivo od pridržavanja Allahovoga puta. Do onoga ko se njega pridržava iskreno, šejtan nikada neće moći doći niti ga dovesti u zabludu. Uzvišeni Allah kaže: **"'E tako mi dostojanstva Tvoga', reče, 'sigurno ću ih sve na stranputicu navesti, osim Tvojih među njima robova iskrenih!'"** (Sad, 82, 83)

Šejtan je, dakle, priznao da neće biti u stanju približiti se onima koji se čvrsto drže Allahovoga puta jer je on brana od šejtanovog djelovanja. Uzvišeni Allah je u jednom drugom

ajetu kazao: **"Ti nećeš imati nikakve vlasti nad robovima Mojim, osim nad onima koji te budu slijedili, od onih zalutalih."** (El-Hidžr, 42)

Uzvišeni Allah zagarantirao je zaštitu svakome robu koji u Njega iskreno vjeruje, koji Ga iskreno obožava. Uzvišeni čuva vjernike od šejtanovog zavođenja, o čemu Uzvišeni, opisujući vjernike, kaže: **"Oni koji se Allaha boje, čim ih sablazan šejtanska dodirne, sjete se, i odjednom dođu sebi."** (El-E'raf, 201)

To znači da Uzvišeni Allah ne ostavlja Svoje robove vjernike onda kada ih šejtan dodirne, nego ih podsjeća na Svoj put, pa oni tada uvide istinu i vrate se slijeđenju Allahovoga puta. Čini se kao da je onaj ko slijedi šejtana poput slijepca koji ništa ne vidi, pa se spotiče u hodu i pada. Šejtan pokušava da oslijepi čovjeka tako da ne bude u stanju da vidi istinu i stvarnost i Allahove dokaze u univerzumu.

Uzvišeni Allah nam u Kur'anu predočava sliku tog sljepila, opisujući nam rezultate slijeđenja šejtana na drugome svijetu: **"'Gospodaru moj', reći će, 'zašto si me slijepa oživio kada sam vid imao?' 'Evo zašto', reći će On. 'Dokazi Naši su ti dolazili, ali si ih zaboravljao, pa ćeš danas ti isto tako biti zaboravljen.'"** (Ta-Ha, 125, 126)

Uloga šejtana jeste da zaslijepi čovjeka tako da ne vidi Allahove dokaze u univerzumu, veličanstvenost Njegovog stvaranja i moć Stvoritelja, Uzvišenog Allaha. Čovjekovo neuviđanje tih stvari čini da zaboravi svoju ulogu Allahovog roba, tako da mu

dunjaluk postaje sam po sebi cilj, a ne sredstvo za dostizanje sreće na drugom svijetu. Tada čovjek nastoji uzeti sve ono što može od dunjalučkoga blaga bez obzira bilo to dopušteno ili zabranjeno, jer kada postane uvjeren da ne postoji ništa drugo osim dunjaluka, nastoji od njega uzeti sve ono što može, zakonitim ili nezakonitim sredstvima. Čovjeku tada postaju važna samo njegova mjerila uspjeha koja se ogledaju u slijeđenju strasti i hirova, krađi, primanju i davanju mita i tome slično.

Kada takva kategorija ljudi dođe na drugi svijet, Uzvišeni će ih oživjeti slijepe, tako da ništa neće vidjeti, spoticat će se u hodu i padati. Kada budu pitali za razlog svoga slijepila, jer su imali vid na dunjaluku, Uzvišeni će im odgovoriti: "Bili ste slijepi i na dunjaluku. Istina je to da ste imali oči, ali njima niste vidjeli Allahove ajete u univerzumu, pa ste se posvetili griješenju i nevjerovanju. Onako kako ste vi zaboravili na Allahove ajete i dokaze na dunjaluku, Uzvišeni Allah će vas zaboraviti na ahiretu, tako da nećete biti obuhvaćeni Njegovom milošću toga Dana. Uzvišeni Allah je stoga rekao: **"Onaj ko je na ovome svijetu bio slijep bit će slijep i na onom i daleko od svakoga dobra.**" (El-Isra, 72)

Sljepilo u ovome ajetu ne podrazumijeva nemogućnost viđenja već nepostojanje pronicljivosti da se vide Allahovi znakovi koji čovjeka potiču na vjerovanje i na pokoravanje pravilima Njegovoga puta. Uzvišeni Allah nam je iz Svoje milosti prema nama otkrio načine šejtanovog zavođenja, obznanio nam prilaze putem kojih ulazi u čovjeka, i objasnio nam

sredstva preko kojih čovjeka dovodi u grijeh. Uzvišeni nam je sve to objasnio da bismo bili na oprezu pred predvorjima šejtanovoga ulaska u dušu čovjeka i da bismo ga u tome spriječili.

Koja su to predvorja, i koji su to ulazi putem kojih šejtan ulazi u čovjeka???

PETO POGLAVLJE

ŠEJTANSKI PRILAZI ČOVJEKU

Uzvišeni Allah nas je u Kur'anu upoznao da postoji ubod, bajanje i dodir šejtana. Kakva je razlika između tih stvari? Koji je to način na koji šejtan ulazi u čovjeka? Kako ga navodi na zlo? Kako plaši svoje prijatelje? Kako nad njima putem straha zavlada? Kako pobjegne ostavljajući čovjeka u grijehu, a potom ga se odrekne?

Prije nego što počnemo davati odgovore na navedena i njima slična pitanja, potrebno je da kažemo da šejtan posjeduje mogućnost zavođenja čovjeka, ali da ga posjeduje i ljudska duša, koja čovjeka može navesti na grijeh. Uzvišeni nas je u Kur'anu obavijestio da se ljudske duše razlikuju i da postoje dobre duše, duše koje same sebe kore i duše koje su sklone zlu.

Dobre duše jesu one čiji vlasnici čine samo dobra djela. Duše koje same sebe kore jesu one duše čiji vlasnici padaju u grijeh, ali zbog njega sami sebe prekoravaju i vrate se činjenju dobra. Kad čovjek više puta počini grijeh, njegova duša postane duša koja je sklona zlu, jer se njen vlasnik navikao na

činjenje zla. On više ne osjeća kajanje ili bilo kakav prijekor. On živi sa zlom i savjetuje druge da ga čine naviknuvši se na njega toliko da je u stanju činiti samo zlo uživajući u njemu!

Postoje dvije vrste zavođenja: zavođenje šejtanovo u vezi s čovjekom i zavođenje duše u vezi sa svojim vlasnikom. Kako ćemo razlikovati šejtanovo zavođenje čovjeka i njegovo zavođenje od vlastite duše?

Šejtan želi da čovjek bude grešnik u bilo kom obliku. Njega ne zanima vrsta grijeha, već mu je važno da se on desi. Kada, naprimjer, pokušava čovjeka navesti da prisvoji imovinu koja je zabranjena i ne naiđe na njegovu spremnost da to učini, on mu ubrzo počinje ukrašavati grijeh bluda. Ukoliko u tome ne uspije, onda ga nastoji navesti na pijenje alkoholnih pića. Ukoliko se pred šejtanom zatvore sve mogućnosti da čovjek počini grijeh, onda pokušava uništiti čovjekova dobra djela putem hvalisanja davanjem milostinje. Tako čovjek gubi sevape od davanja svoje milostinje. Ili kada dođe vrijeme namaza, šejtan nastoji spriječiti čovjeka u njegovom obavljanju.

Važno je da znamo da se to zavođenje ne dešava pod prisilom, jer šejtan nema vlast nad čovjekom niti mogućnost njegovoga navođenja na zlo putem primjene sile. Međutim, šejtan čovjeka zavodi da se, naprimjer, ne odazove pozivu na namaz kada ga čuje, već da ga odgodi dok se ne završi film koji gleda na televiziji. Kad se završi film, onda ga šejtan podsjeća na poslove koje treba da uradi, kao što su obavljanje telefonskog razgovora s prijateljem, večera ili posjeta nekoj

osobi ili neki sličan čin na koji šejtan podsjeća čovjeka da bi ga odvratio od obavljanja namaza.

Ako je čovjek trgovac, šejtan ga plaši da će, ukoliko ode klanjati namaz, propustiti priliku za prodaju i time ostati bez željene zarade. Šejtan čovjeka prebacuje s problema na problem, tako da mu prođe namasko vrijeme ili da se od njega postepeno udalji. Ako u tome ne uspije, on mu baja u vezi s njegovim abdestom i namazom govoreći mu da nije dobro uzeo abdest i da ga treba ponoviti. Čovjek počne sumnjati u svoj abdest i počne ga u više navrata obnavljati. Potom šejtan u čovjeka unosi sumnju u vezi s njegovim namazom, da bi ga čovjek u više navrata morao ponavljati. Šejtan u čovjeka unosi sumnju tako da čovjek više ne zna koliko je rekata klanjao niti zna da li je dobro uzeo abdest ili ne.

Šejtana, dakle, ne zanima vrsta grijeha, već mu je važno da se on dogodi.

Bajanje i zavođenje vlastite duše podrazumijeva nastojanje čovjeka da uporno čini određenu vrstu grijeha, pri čemu on ne želi počiniti neki drugi. Duša nastoji svoga vlasnika navesti da počini određeni grijeh koji će kasnije ponavljati. Ona mu ne nalaže činjenje nekog drugog grijeha.

Razlike između dvije vrste bajanja

Da bi znao napraviti razliku između dvije vrste bajanja, kazat ćemo ti da ukoliko onome ko ti baja i navodi te na grijeh nije važno ništa drugo osim tvoga padanja u grijeh, bez obzira na njegovu vrstu, onda je to šejtan. Ako se pak radi o navođenju na jedan određeni grijeh na koji se trebaš priviknuti, onda je to bajanje tvoje vlastite duše.

Iblis uvijek dolazi s one strane gdje uvidi slabost čovjeka prema slijeđenju određenog segmenta Allahove upute. Ukoliko uvidi da je čovjek u slijeđenju određenoga elementa upute veoma revnostan, on mu prilazi s druge strane, gdje je slab. Ako je čovjek, naprimjer, revnostan u obavljanju namaza koji klanja u njegovo vrijeme, Iblis mu prilazi koristeći imetak kao svoj adut i zavodi ga da ne bi iz njega izdvojio zekat i da bi bio uskogrud, da bi na nedopušten način "jeo" imetke drugih ljudi. Šejtan u takvoga čovjeka ubaci iluziju da će na taj način uvećati svoju imovinu, postati bogat čovjek, i da će se udaljiti od siromaštva. Međutim, istina je drukčija. Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao je: *"Imetak Allahovog roba neće se umanjiti davanjem sadake."* (Muslim, 6.684)

Sadaka je ta koja uvećava imetak, unosi u njega blagoslove Allahove, tako da se uvećava i razvija. Cjelokupna imovina

ovoga svijeta jeste Allahova imovina koju svako od nas ostavi na dunjaluku nakon odlaska s njega. Međutim, ljudi koji nisu vjernici tu činjenicu zaboravljaju.

Kada Iblis uvidi da je čovjek revnostan u obavljanju namaza, a da voli imetak, on mu prilazi koristeći ono u čemu je čovjek slab, pa ga nastoji spriječiti u davanju sadake i dobročinstvu. Potom ga zavede da posegne za haram-imetkom. Tako čovjek počne griješiti, što mu se u više navrata ureže u srce, pa ga to prekrije i spriječi u spominjanju Uzvišenog.

Možda se neki prisjećaju kazivanja o Sa'lebi, koji je tražio od Allahovog Poslanika, s.a.v.s., da moli Allaha da ga učini bogatim. Poslanik, s.a.v.s., rekao mu je na to: *"Malo imetka na kojem se čovjek zahvaljuje bolje je od mnogo imetka na kome se čovjek nije u stanju zahvaliti."* Međutim, Sa'leba je bio uporan u svome zahtjevu, pa je Poslanik, s.a.v.s., činio dovu za njega, te su se njegove ovce umnožile toliko, da im je Medina postala tijesna. On je s njima izašao van grada. Nakon toga je počeo odsustvovati s namaza s Poslanikom, s.a.v.s., pa bi jedanput dolazio, a drugi put ne bi. Na kraju je svoje prisustvo u džamiji sveo na džuma-namaz, a potom je odustao i od dolaska na džuma-namaz. Potom je prestao davati zekat tvrdeći da je to glavarina, nakon čega je Uzvišeni objavio: **"Ima ih koji su se obavezali Allahu: 'Ako nam iz obilja Svoga dade, udjeljivat ćemo, zaista, milostinju i bit ćemo, doista, dobri!' A kad im je On dao iz obilja Svoga, oni su u tome postali škrti i okrenuli se - a oni ionako glave okreću. I nadovezao im je On na to prijetvornost u srcima**

njihovim sve do Dana kada će pred Njega stati, zato što se onoga što su Allahu obećali ne pridržavaju i zato što stalno lažu." (Et-Tevba, 75-77)

Kad je objavljen ovaj ajet, Sa'leba se uznemirio i požurio do Allahovog Poslanika, s.a.v.s., da da zekat, a Poslanik, s.a.v.s., ga nije želio od njega prihvatiti. Za vrijeme vladavine Ebu Bekra, r.a., Sa'leba je išao da mu preda zekat, a on ga nije htio primiti rekavši: "Neću primiti ono što je Allahov Poslanik, s.a.v.s., odbio primiti!" U vremenu Omer b. el-Hattaba Sa'leba je pokušao dati zekat, pa je i Omer odbio primiti ga od njega. Sa'leba je umro za vrijeme vladavine Omera b. el-Hattaba.

Ova nam priča kazuje o načinu na koji je šejtan iskoristio ljubav prema imetku u srcu jednoga od Allahovih robova, da bi ga udaljio od pokoravanja Uzvišenom i Njegovog puta, a odveo ga na put griješenja i nevjerovanja, neka nas Uzvišeni od toga sačuva. Primjera sličnih navedenom ima mnogo. Šejtan traži slabe tačke u čovjeku da bi putem njih u njega ušao, i on od tog traženja ne odustaje sve dok čovjeka ne zarobi u svoje mreže i izvede ga s Allahovog puta.

Traženje slabosti

Mnogobrojne su forme šejtanovog zavođenja. Kada Iblis uvidi da je čovjek revnostan u obavljanju namaza i davanju zekata, a slab i osjetljiv na žene, on mu priđe koristeći ovu njegovu slabost. Počinje mu ukrašavati poročnu i raskalašenu ženu, zavoditi ga sve dok ne padne u grijeh bluda, jedan od velikih grijeha.

Ukoliko rob vjernik bude jak i postojan glede svega navedenoga, Iblis mu prilazi i ukrašava mu alkoholno piće, kocku ili mjesta na kojima se čini zlo i gdje se prenose riječi drugih ljudi. Važno je znati da šejtan ostavlja čovjeka na miru u područjima gdje je on čvrst i postojan, a prilazi mu koristeći njegove slabosti.

Čuvajte se mišljenja da šejtan zavodi čovjeka navodeći ga na zlo koje mu je odvratno. Iblis zavarava čovjeka u pogledu toga zla i čini da mu to zlo postane drago, lahko ostvarljivo i poželjno. Kada čovjek pati od nedostatka imetka, šejtan mu prilazi i omili mu krađu. Šejtan prvo čovjeku koga želi navesti na krađu baja o lahkoći njenog ostvarenja, kao i o tome da ona neće biti otkrivena. Primjer za to jeste šejtanov nagovor čovjeka da tobože slučajno gurne nekoga na zemlju, a da se zatim pretvara da mu pomaže da ustane i da se pridigne i da u toku toga iskoristi nesmotrenost čovjeka te da mu ukrade novčanik

s novcem. Šejtan u ovakvim situacijama pojednostavljuje stvari i omotava zlo lažnim omotima. Navodeći, naprimjer, čovjeka da ukrade torbu, on mu ukaže na mjesto gdje starac nosi tešku torbu, govoreći mu da predloži starcu da mu on ponese torbu, da bi mu pomogao, jer je on star čovjek. Kada počne nositi torbu, šejtan mu baja da zaboravi na njenog vlasnika i da s njom pobjegne.

Šejtan, naprimjer, dođe čovjeku da bi ga naveo da pruži svoju ruku prema haram-imetku. Pretpostavimo da taj čovjek radi u mjenjačnici novca. Šejtan mu počne bajati da mu je potreban novac koji se nalazi u blagajni mjenjačnice u kojoj radi, i da će ga on uzeti kao zajam koji će vratiti vrlo brzo kada njegovo imovinsko stanje postane bolje. Radnik u mjenjačnici potom ispruži svoju ruku prema zabranjenom imetku koji nije u stanju vratiti.

Šejtan nije glup tako da ti prikaže zlo u njegovom stvarnom obliku i da ti predoči patnju koja iz njegovoga činjenja proizlazi i na dunjaluku i ahiretu. Šejtan pak privoli čovjeka na činjenje zla na osnovu tvrdnje da je to dobro za njega, a šejtan kola u čovjeku poput krvi.

Uzvišeni Allah nam je, iz milosti prema nama, otkrio načine njegovog zavođenja tako da budemo u stanju da se od njega zaštitimo. Šejtan te nikada ne ostavlja na miru sve dok si u pokornosti Uzvišenome, nego ti nastoji prići čas sad s jedne - čas s druge strane da bi te odveo u grijeh. Međutim, do čovjeka koji uvijek traži zaštitu i pomoć od Allaha, šejtan nije u stanju doći, i on nad njim nema nikakve vlasti.

Bajanje u namazu

Uzvišeni Allah upozorio nas je na put koji šejtan uvijek upotrebljava da bi Allahova stvorenja naveo na grijeh. O tome Uzvišeni kaže: "O vjernici, vino i kocka i kumiri i strelice za gatanje odvratne su stvari, šejtanovo djelo; zato se toga klonite da biste postigli što želite." (El-Maida, 90)

Otuda, ko god krene putem alkoholnih pića, kocke ili obožavanja kipova, ili pokuša da bacanjem kamenčića ili čitanjem karata otkrije budućnost, to jest ko se bude bavio bilo kojom vrstom gatanja da bi saznao nepoznato, čini jedno od šejtanskih djela koje mu on ukrašava i čini ga lijepim, čime ga odvraća od obožavanja Uzvišenog Allaha i odvodi ga u haram. Uzvišeni nas upozorava riječima: "I budite poslušni Allahu i budite poslušni Poslaniku i oprezni budite!" (El-Maida, 92)

Ovo nas upozorenje uči da nas šejtan neće tek tako ostaviti da uđemo u okrilje pokornosti Allahu i Poslaniku, nego će žustro pokušavati da nas od toga odvrati. Ako zatvorimo sve puteve pred šejtanom, on nam može doći u trenucima uzimanja abdesta i učiniti nas da zaboravimo da li smo oprali ruke ili ne. Da li smo kako treba uzeli abdest ili ne? Kada dođe vrijeme obavljanja namaza, šejtan može učiniti da zaboravimo broj rekata koje smo klanjali, ili broj sedždi. Sve to nisu loši

znakovi, već pokazatelji našeg dobra, jer se šejtan nikada ne približava pokvarenoj stvari. Da kojim slučajem naš namaz nije primljen kod Uzvišenog Allaha, šejtan mu se ne bi ni približavao. Njegovo približavanje nama u namazu ukazuje na to da je taj namaz primljen kod Uzvišenog, i da ga šejtan želi pokvariti. Samo što čovjek počne svoj namaz, šejtan ga počne podsjećati na stvari koje je bio zaboravio, baja mu, pokušavajući mu pokvariti namaz.

Jedna vrsta šejtanovog zavođenja jeste i to da nas navodi na grijeh prema Poslaniku, s.a.v.s., riječima: *"Ova naredba se ne nalazi u Kur'anu, pa joj se ne pokoravajte", i pored toga što je Uzvišeni rekao:* **"Reci: 'Pokoravajte se Allahu i pokoravajte se Poslaniku!'"** (En-Nur, 54), i toga da je Uzvišeni ovlastio Svoga Poslanika, s.a.v.s., u donošenju zakona: **"Ono što vam Poslanik da, to uzmite, a ono što vam zabrani, ostavite; i bojte se Allaha, jer Allah, zaista, strahovito kažnjava."** (El-Hašr, 7)

Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao je: "Uskoro će se pojaviti čovjek naslonjen na svoj divan i kome će se prenositi jedan od mojih hadisa, pa će kazati: 'Između nas i vas je Knjiga Uzvišenog Allaha. Ono što u njoj nađemo da je halal, smatrat ćemo dopuštenim, a ono što u njoj nađemo da je haram, smatrat ćemo zabranjenim. A, zaista je ono što Allahov Poslanik zabrani isto kao i ono što zabrani Uzvišeni Allah.'"

Šejtanova sredstva u zavođenju ljudi su mnogobrojna. Neka od njih su ubod, bajanje i dodir. Ubod šejtana podrazumijeva da unese u čovjeka uznemirujuću misao koja rasplamsa

njegov gnjev i čini da se čovjek ponaša kao bezumnik čije se ponašanje ne podudara ni s razumom ni s vjerom. Kad je Allahov Poslanik, s.a.v.s., razgovarao sa svojim Gospodarom, pitao je: *"Gospodaru, kako ću se sačuvati od gnjeva?"* Uzvišeni Allah je potom objavio: **"A ako šejtan pokuša da te na zlo navede, ti potraži utočište u Allaha, On uistinu sve čuje i zna."** (El-E'raf, 200)

Ovdje se nećemo baviti istraživanjem ovog pitanja u vezi s Poslanikom, s.a.v.s., iako se neki ljudi pitaju: "Da li je šejtan u stanju da njega pokuša navesti na zlo?" Odgovorit ćemo im da ajet ne sadržava česticu "iza" ("kada") već "imma" koja podrazumijeva značenje koje se može, ali i ne mora desiti. Pitanje Poslanika, s.a.v.s., jeste hipotetičko pitanje, jer nije potvrđeno da se navođenje šejtanovo s njim u vezi i desilo.

Međutim, pretpostavimo ipak da se to desilo, jer zašto bi Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., bila uskraćena slast borbe sa šejtanom u kojoj bi ga on udario i savladao? Allahov Poslanik rekao je: *"'Nema nijednoga od vas da mu nije određen džin pratilac.' Ashabi su pitali: 'I tebi, Allahov Poslaniče?!' 'I meni', odgovori on, 'osim što me je Uzvišeni pomogao pa je on primio islam i naređuje mi samo dobro.'"* (Muslim 7.210). Šejtan se pokazao Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., na njegovom putu do džamije. O tome je Poslanik, s.a.v.s., rekao: *"Jučer je na mene nasrnuo Ifrit, jedan od džina, da bi prekinuo moj namaz. Allah mi je omogućio, pa sam ga silovito odbio i želio sam da ga svežem za jedan od stupova džamije da biste ga svi vi posmatrali kada osvanete, ali sam se sjetio*

riječi brata moga Sulejmana: 'Gospodaru moj', rekao je, 'oprosti mi i daruj mi vlast kakvu niko, osim mene, neće imati! Ti, uistinu, bogato daruješ!'' Uzvišeni Allah ga je potom odbio i protjerao.'' (El-Buhari, 461, Muslim, 1146)

Dakle, suočavanje Poslanika, s.a.v.s., sa šejtanom dogodilo se, i poraz šejtanov se veoma brzo desio. Uzvišeni je zahtijevao od Svoga Poslanika, s.a.v.s., da od Njega traži zaštitu, a traženje zaštite podrazumijeva traženje pomoći koja se traži samo od onoga ko je jači od tebe samoga i od onoga ko te pokušava napasti.

Prednosti šejtana u odnosu na ljude

Šejtan posjeduje mnogo karakteristika u kojima ima nadmoć u odnosu na čovjeka. Neke od tih karakteristika jesu lahkoća njegovih pokreta i nemogućnost da ga vidimo, zatim njegova moć da uđe u nas. Od nas se zahtijeva da tražimo pomoć protiv njega od onoga ko je jak i snažan, a Uzvišeni Allah, njegov stvoritelj, je najjači. On sve čuje i sve zna, čuje naše traženje zaštite i zna ono od čega tražimo zaštitu.

Ovdje primjećujemo da Uzvišeni Allah pravi razliku u obraćanju Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., i njegovom ummetu. Kada se Uzvišeni obraća Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., on kaže: **"A ako šejtan pokuša da te na zlo navede, ti potraži utočište u Allaha, On uistinu sve čuje i zna."** (El-E'raf, 200)

Kada se pak Uzvišeni Allah obraća ummetu Poslanika, s.a.v.s., On kaže: **"Oni koji se Allaha boje, čim ih sablazan šejtanska dodirne, sjete se, i odjednom dođu sebi."** (El-E'raf, 201). Dakle, kada Uzvišeni govori o vjernicima, spominje šejtanov dodir, ali iz Svoje milosti prema vjernicima, šejtan se ne može priljubiti uz čovjeka vjernika, već biva u njegovoj blizini. Šta se dešava u toj situaciji? Vjernici se prisjete moći Uzvišenog Allaha nad šejtanom i činjenice da ih slijeđenje Allahovog puta čuva od njega. Allah nikada ne zaboravlja Svoje

robove. Stoga u jednom hadisi-kudsiju Uzvišeni kaže, približno, slijedeće: *"O robovi Moji, ako vjerujete da vas Ja ne vidim, onda imate prazninu u vašem vjerovanju. Ako ste pak uvjereni da vas vidim, zašto me smatrate najbeznačajnijim od onih koji vas posmatraju."*

Već smo kazali da se šejtan više kreće prema vjernicima pokušavajući ih zavesti, jer grešnik pomaže šejtanu svojim strastima. On postane obožavalac svojih strasti, tako da šejtan u vezi s njim ne mora ulagati veliki napor da bi ga naveo na grijeh. Šejtan pak u vezi s pokornim vjernikom mora uložiti veliki napor da bi ga odveo u griješenje.

Govorili smo da šejtan u svome zavođenju čovjeka koristi ubod, bajanje i dodir. Već smo kazali da ubod šejtanov podrazumijeva da ti šejtan donese misao koja će u tebi izazvati gnjev koji će ti oduzeti razum, pa da u napadima gnjeva učiniš ono što će izazvati Allahovu srdžbu.

Šejtanovo došaptavanje, pod nazivom "hemezat" podrazumijeva šejtanov tihi šapat upućen čovjeku u pokušaju da mu on isplanira ono što će čovjek činiti da bi počinio grijeh. Bajanje ili "vesvesa" jeste stalni šejtanov pokušaj prilaženja čovjeku koristeći njegovu slabost. Na taj način šejtan pokušava čovjeku omiliti izlazak iz okvira pokornosti Uzvišenom. To je stalni posao šejtanov i to je njegova uloga.

Međutim, sada nam se nameće pitanje šta je to šejtanov dodir? Uzvišeni Allah o onima koji se hrane kamatom kaže:

"Oni koji se kamatom bave dići će se kao što će se dići onaj koga je dodirom šejtan izbezumio..." (El-Bekara, 275)

To je kao da šejtan dodirne čovjeka, što poremeti postojanost njegovih sposobnosti. Konstitucija ljudskog tijela posjeduje postojanost sposobnosti, tako da je svaki pokret njegovog tijela koordiniran s drugim pokretom. Kada šejtan dodirne nekog čovjeka, takav čovjek bude lišen sklada pokreta svojih udova. Njegove se sposobnosti poremete, tako da njegovi pokreti postanu nekoordinirani i nelogični. Kada taj opis prebacimo na drugi svijet, dobit ćemo osobinu koja će karakterisati ljude koji su se bavilli kamatom, dok je to na dunjaluku karakteristika za nelogične pokrete čovjeka koji se označavaju pod imenom histerija. Ukoliko razmislimo o današnjem svijetu i događajima koji se u njemu dešavaju, naći ćemo da je prepun poremećaja i histeričnih pokreta. Dešava se da čovjek uđe u školu gdje se nalaze djeca koju ne poznaje i prema kojima ne gaji nikakvog neprijateljstva - i pobije ih bez ikakvoga razloga!!! Ili se dešava da čovjek dođe do drugog čovjeka koga uopće ne poznaje i baci ga pod točkove metroa, što se svojevremeno desilo u New Yorku!!

Dopunjavanje, a ne ponavljanje

Uzvišeni Allah stvorio je svijet u formi nadopunjavanja, a ne ponavljanja. Zbog toga su odlike i sposobnosti na ovome svijetu mnogobrojne. Čovjek je napredovao na Zemlji, tako da logika stvari nalaže da na svijetu živi spokojno i mirno jer mu je civilizacija osigurala najveće plodove postignute s najmanje truda u najmanjem vremenskom razdoblju.

Međutim, nameće nam se pitanje da li je život na ovom svijetu u skladu s tim napretkom. Ne, nije, jer nalazimo da su najbogatije zemlje na svijetu s najrazvijenijim ekonomijama prepune duševnih bolesti, brige, mržnje, potištenosti, tuge, poremećaja, nastranosti i samoubistava. To se događa zbog toga što svijet na koji se danas žalimo ne slijedi Allahov put, već slijedi strasti i šejtanove nagovore. Stoga je svijet pogođen histerijom, proturječnostima i izbezumljenostima. Današnji je svijet, čini se, sličan stanju koje je spomenuto u ajetu: "**...dići će se kao što će se dići onaj koga je dodirom šejtan izbezumio...**" (El-Bekara, 275)

Zašto mislioci ne istražuju tajne te nesreće? Zar oni nemaju zadatak da se zapitaju zbog čega su ljudi tako nesrećni iako imaju materijalni napredak koji bi im trebao osigurati sreću? Oni bi to pitanje trebali istražiti.

Ako postoji opća nevolja, ona ne zaobilazi ni zaostale ni napredne zemlje, već obuhvata cijeli svijet. Ona, stoga, mora imati zajednički uzrok. Svako istraživanje ove teme treba nas dovedesti do zaključka da se svijet udaljio od Allahovog puta i Njegove upute. Ovaj svijet postao je sam sebi cilj, a ne sredstvo za ostvarenje viših ciljeva. Imetak je postao cilj, a ne samo čista potreba koja je neophodna za životne aktivnosti i izgradnju društva. Imetak je Allahov, i njega niko drugi u stvarnosti ni ne posjeduje. Kada umremo, ostavljamo dunjalučki imetak dunjaluku. Zbog čega su ljudi promijenili način upotrebe imetka i učinili ga ciljem života? Odgovor se svodi na jednu jedinu rečenicu: "Udaljili su se od Allahovog puta!"

Dunjaluk ne može biti sam sebi cilj jer traje određeni period i završava se. Uživanja na dunjaluku su mala i egzistencija na njemu nije zagarantirana, jer niko nije u stanju garantirati da će živjeti u narednom satu.

Ukoliko bismo željeli odrediti šejtanovu ulogu i iskazati je s malo riječi, kazali bismo da je osnova te uloge da učini da zaboravimo da Allah postoji, da čuje i vidi, jer čovjek neće krasti, činiti blud ili ubijati ljude ukoliko je svjestan da ga Allah vidi i da će ga kazniti zbog onoga što radi. Da je čovjek u trenutku činjenja grijeha i zločina svjestan kazne koja iz njega proizlazi, nikada ga ne bi počinio. Ali, šejtanova uloga jeste da učini da zaboravimo da Allah postoji. Ima onih koji čine grijehe u tajnosti, misleći da ih niko nije vidio ukoliko su se sklonili od očiju ljudi, a da pri tome zaboravljaju da Allah sve čuje, sve vidi i da Mu ništa nije skriveno.

Na samom koncu ovoga poglavlja kazat ćemo da šejtanov put nalaže otkrivanje slabosti čovjeka da bi mu prišao koristeći upravo te čovjekove slabosti. Šejtan nam prikazuje grijeh u formi koja će nam se svidjeti i omotava ga u lažno pakovanje. On se nastoji približiti ljudima koji su pokorni Allahu i nikad ih ne ostavlja na miru. Šejtan unosi u čovjeka misao koja raspali njegov gnjev, šapuće mu riječi koje će mu zlo prikazati lahkim poslom, baja mu onim što će mu uljepšati grijeh i učiniti mu ga dragim. Ukoliko bude u stanju zavladati čovjekom, on ga dodirne, pa njegovi pokreti prestaju biti usklađeni, a njegovi postupci postanu histerični i izbezumljeni. Šejtan posjeduje mnogobrojne načine zavođenja. Uzvišeni Allah pomaže Svojim robovima vjernicima da mu se suprotstave, a prepušta mu Svoje robove nevjernike da bi im povećao zabludu i griješenje. Allah Uzvišeni ne pomaže nevjerniku i ne upućuje ga na Pravi put.

ŠESTO POGLAVLJE

ŠEJTAN I NJEGOVE VOJSKE

Da bismo dopunili sliku šejtanovog zavođenja, kazat ćemo da on ima svoje vojske koje sa sastoje od ljudi i džina kao i vojske putem kojih ljude dovodi u zabludu. Prije nego što nastavimo s obrazlaganjem ove teme, potrebno ju je razjasniti uz napomenu da ni šejtan ni njegove vojske ne mogu izaći iz okvira stvarne volje Uzvišenog Allaha u univerzumu. Uzvišeni nam je predočio praktično iskustvo pokoravanja šejtana čovjeku Sulejmanu, a.s., koji su izvršavali njegova naređenja i nisu bili u stanju da mu se suprotstave. Pročitajmo riječi Uzvišenog: **"A Sulejmanu - vjetar, ujutro je prevaljivao rastojanje od mjesec dana, a i navečer rastojanje od mjesec dana; i učinili smo da mu iz izvora rastopljen bakar teče, i da džini, voljom njegova Gospodara, pred njim rade; a kad bi neki od njih otkazao poslušnost naređenju Našem, učinili bismo da ognjenu patnju osjeti."** (Sebe', 12)

Tako je Uzvišeni Allah džine šejtane i dobre džine potčinio čovjeku, koji je stvoren od zemlje, tj. Sulejmanu, a.s. Da je

Uzvišeni htio, mogao je da svim ljudima potčini džine. Međutim, Uzvišeni je uslišio molbu Sulejmana, a.s., koji Ga je molio da mu da vlast koju nikome poslije njega neće dati. Pročitajmo riječi Uzvišenog: "**'Gospodaru moj', rekao je, 'oprosti mi i daruj mi vlast kakvu niko, osim mene, neće imati! Ti uistinu, bogato daruješ!' I Mi smo dali da mu služe: vjetar - koji je prema zapovijedi njegovoj blago puhao onamo kuda je on htio - i šejtani, sve graditelji i gnjurci, i drugi u bukagije okovani.**" (Sa'd, 35-38)

Dakle, kada Uzvišeni hoće da potčini šejtane čovjeku, on to čini silom i bez njihove volje. Neka niko ne bude u uvjerenju da šejtani na Zemlji čine ono bilo šta protiv volje Uzvišenog Allaha u univerzumu. Postojanje šejtanovog zavođenja, kako smo to već spominjali, jeste dio upotpunjenja uloge dunjaluka, u kojem postoje borba i vjerovanje čovjeka putem kojih ostvaruje pobjedu nad šejtanovim zavođenjem i zaslužuje Džennet.

Šejtan posjeduje svoje materijalne i apstraktne vojske. Jedna od najvećih apstraktnih vojski šejtana jeste obmana. Šejtan se kreće oko čovjeka sve dok u njegovo srce ne unese apstraktnu ili materijalnu varku. On pokušava da ga zavara glede imetka, znanja, snage ili bilo čega drugog. Važno mu je samo da zavara čovjeka, da čovjek posmisli da je neovisan od Uzvišenog Allaha, da dobro koje ima pripiše samome sebi, i da na taj način padne u grijeh i nevjerovanje.

Šejtan u Bitki na Bedru

Kur'an nam kazuje o tom šta je šejtan činio prilikom Bitke na Bedru da bi nevjernike podstakao na borbu protiv vjernika: **"I kada im je šejtan kao lijepe njihove postupke predstavio i rekao: 'Niko vas danas ne može pobijediti, i ja sam vaš zaštitnik!', onda je on, kada su se dva protivnička tabora sukobila, natrag uzmaknuo i rekao: 'Ja nemam ništa s vama, ja vidim ono što vi ne vidite, i ja se bojim Allaha, jer Allah strašno kažnjava.'"** (El-Enfal, 48)

Takva je bila šejtanova uloga u Bitki na Bedru. On je započeo sa sijanjem oholosti u srcima nevjernika govoreći im da će nadvladati muslimane, da su jaki u opremi i po broju vojnika, a da su muslimani u odnosu na njih malobrojni. Obećavao im je sigurnu pobjedu kao i to da će on biti uz njih. Šejtan je nastavio unositi oholost u srca nevjernika i kazivati im lijepe riječi koje su ih učinile uvjerenim da su jači i da će zasigurno biti pobjednici. Nevjernici su mu povjerovali i krenuli da se bore protiv Poslanika, s.a.v.s., i vjernika koji su bili s njim.

Kad su nevjrenici došli na mjesto bitke i kada je borba postala neizbježna, šejtan je uvidio snagu vjerovanja, silu vjernika i Allahovu podršku koju im je darovao. Pobjegao je s mjesta bitke ostavljajući svoje prijatelje nevjernike kojima je obećao da ih niko neće pobijediti. O tome se lijepo govori u Kur'anu: "...ja vidim ono što vi ne vidite, i ja se bojim Allaha, jer Allah strašno kažnjava."

Ovdje se neki zaustave pitajući se kako to da šejtan govori da se boji Allaha. Ako se boji Allaha Uzvišenog, zašto griješi i zašto je uporan u činjenju grijeha? Šta je to što plaši šejtana, kada je protjeran iz okrilja Allahove milosti, proklet, i kada je njemu i svima onima koji ga budu slijedili dosuđena vječna Vatra?

Šejtan se boji kazne koja ga čeka na drugom svijetu. Taj strah ga ispunjava, i pored svega onoga što čini na dunjaluku. On će se odreći svakoga grijeha koji je njegovim posredovanjem izvršen. Kada čovjek već učini grijeh, šejtan pokušava pobjeći od odgovornosti pred Uzvišenim Allahom. Stoga je Uzvišeni rekao: **"Slični su šejtanu kad kaže čovjeku: 'Budi nevjernik!', pa kad on postane nevjernik, on onda rekne: 'Ti se mene više ne tičeš, ja se, zaista, Allaha, Gospodara svjetova, bojim!'"** (El-Hašr, 16)

Tako se šejtan pokušava osloboditi odgovornosti za navođenje čovjeka na nevjerovanje i činjenje grijeha, sve do Sudnjeg dana, kad će stati pred Allaha i svu odgovornost i prijekor prebaciti na čovjeka, pokušavajući pobjeći od vlastite odgovornosti. Uzvišeni nam u Kur'anu ukazuje na tu situaciju: **"I kada bude sve riješeno, šejtan će reći: 'Allah vam je pravo obećanje dao, a ja sam svoja obećanja iznevjerio; ali, ja nisam nikakve vlasti nad vama imao, samo sam vas pozivao, i vi ste mi se odazivali; zato ne korite mene, već sami sebe; niti ja mogu vama pomoći, niti vi možete pomoći meni. Ja**

nemam ništa s tim što ste me prije smatrali Njemu ravnim.' Nevjernike, sigurno, čeka bolna patnja." (Ibrahim, 22)

Šejtan, koji je ljudima uljepšavao sve grijehe i nevjerovanje, na Sudnjem danu odricat će se svega onoga što je činio pokušavajući prebaciti odgovornost na čovjeka govoreći: "Ja nisam ništa učinio, osim što sam vas pozivao, a vi ste mi se odazivali! Da vi sami niste željeli nevjerovanje i činjenje grijeha i da im niste bili skloni, ja ne bih bio u stanju da vas na njih navedem. Zato ne prekoravajte mene, već prekoravajte sebe jer ste poslušali moje zavođenje. Ja nisam imao nikakve vlasti nad vama i nisam bio u stanju da vas prisilim na grijeh." Navedena tvrdnja je tačna jer šejtan doista nema vlasti niti moći koja bi čovjeka mogla prisiliti na činjenje grijeha.

Nema kazne za djela učinjena pod prisilom

Jedan od pokazatelja milosti Uzvišenog prema Svojim robovima jeste i činjenica da ih je oslobodio odgovornosti za djela koja su učinjena pod prisilom, da bi polaganje računa bilo pravedno. Čovjek neće biti na Sudnjem danu odgovoran za sve ono što uradi pod prisilom i protivno svojoj volji, o čemu govore riječi Uzvišenog: **"Onoga koji zaniječe Allaha, nakon što je u Njega vjerovao - osim ako bude na to primoran, a srce mu ostane čvrsto u vjeri - čeka Allahova kazna. One kojima se nevjerstvo bude mililo, stići će srdžba Allahova, i njih čeka patnja velika."** (En-Nahl, 106)

Onaj ko bude prisiljen da očituje nevjerovanje, a da je u srcu vjernik, neće za to biti odgovoran na drugom svijetu jer je Uzvišeni Allah učinio da se odgovornost odnosi na uvjerenje koje čovjek nosi u srcu. Vjerovanje nije podložno bilo kakvoj prisili, jer čovjek može prisiliti drugog čovjeka da se pokorava njegovim željama, ali nije u stanju da njegovo srce pokori i natjera ga da ga voli ili ne voli, niti je iko u stanju da silom nagna čovjeka da vjeruje u ono u što ne želi vjerovati.

Uzvišeni Allah obavještava nas da šejtan nema vlasti nad čovjekom. Vlast može biti dvojaka: vlast koja je zasnovana na sili putem koje se čovjek prisiljava da nešto učini protivno

vlastitoj volji i vlast koja je zanovana na argumentu putem kojeg čovjek uvjerava drugog čovjeka da svojevoljno nešto učini. Šejtan pak ne posjeduje ni vlast sile, niti vlast zasnovanu na argumentu, već prilazi čovjeku putem njegovih slabosti, ukrašava mu ono za čim žudi njegova duša, sve dok čovjek ne padne u grijeh. Časni ajet kaže: "**Ali, ja nisam nikakve vlasti nad vama imao, samo sam vas pozivao, i vi ste mi se odazivali; zato ne korite mene, već sami sebe; niti ja mogu vama pomoći, niti vi možete pomoći meni. Ja nemam ništa s tim što ste me prije smatrali Njemu ravnim. Nevjernike, sigurno, čeka bolna patnja.**" (Ibrahim, 22)

Ajet podrazumijeva da ni šejtan ni čovjek neće moći na drugome svijetu pomoći jedno drugome, da bi uklonili uzroke vrištanja koje je rezultat njihove patnje. Kada lopov napadne nekoga, on vrisne tražeći pomoć od nekoga ko je jak i ko je u stanju da savlada napadača. Ako vrisku čuje onaj ko je slabi starac, on neće moći ukloniti uzroke njegovoga vrištanja.

Šejtan kaže: "Ja ne posjedujem snagu da uklonim uzroke vašega vrištanja koje je rezultat patnje u koju sam i sam zapao. On će se potom odreći svih onih koji su postali nevjernici zbog njegovog nagovaranja pokušavajući da se oslobodi odgovornosti, o čemu nam govori Kur'an: "Ja nemam ništa s tim što ste me prije smatrali Njemu ravnim. Nevjernike, sigurno, čeka bolna patnja."

Prvo sredstvo djelovanja šejtana jeste obmana, putem koje čovjeku prikazuje da je sam po sebi u stanju ostvariti

ono što želi što ga dovede do obožavanja samoga sebe, svoga razuma, materijalnih uzroka stvari ili da biva uvjeren da je sposobniji od Uzvišenoga Allaha u donošenju zakona. Tako čovjek napušta Allahove zakone i sam ih sebi propisuje nazivajući ih pozitivnim zakonima.

Potrebno je znati da šejtan ima svoje vojnike materijaliste, koji pripadaju ljudima šejtanima i džinima šejtanima. To su svi oni koji ga slijede i koji prihvataju njegov put i način života i bore se na strani neistine i pokvarenosti, a protiv istine; to su oni koji ismijavaju vjernike. O njima Uzvišeni Allah kaže: **"Njima je ovladao šejtan i učinio da zaborave na Allaha. Oni su na šejtanovoj strani, a oni na šejtanovoj strani će, sigurno, nastradati."** (El-Mudžadela, 19)

U šejtanove pristalice spadaju svi oni koji pokušavaju raširiti ateizam i koji se protive i bore protiv svakog poziva ka istini. Takvi zatvaraju put ka nebeskim poslanicama i odvraćaju ljude od njih do te mjere da to postaje pravi rat, o čemu svjedoče riječi Uzvišenoga: **"Vjernici se bore na Allahovom putu, a nevjernici na šejtanovom. Zato se borite protiv šejtanovih štićenika, jer je šejtanovo lukavstvo zaista slabo."** (En-Nisa, 76)

Postoje džini ali i ljudi šejtani. To su oni kojima je šejtan prijatelj. Kada šejtan postane blizak čovjeku i kada se s njime počne stalno družiti, čovjek dolazi do samoga vrhunca grijeha, jer kada šejtan postane bliska osoba i vjerni prijatelj nekoga čovjeka, on ga nikada ne navodi na dobro već samo

na zlo, jer je on zao prijatelj. Zli prijatelji uvijek pomažu jedni drugima u zlu jačajući međusobno svoja srca u činjenju grijeha. Svjedoci smo kako se okupljaju radi činjenja grijeha svake noći u stanovima jednoga od njih u društvu alkoholnih pića i pokvarenih žena, da bi činili ono što će izazvati gnjev Uzvišenog Allaha. Njih na ovome svijetu spaja čvrsta veza činjenja grijeha. Na drugom svijetu će se pak situacija promijeniti, tako da će oni jedni drugima biti neprijatelji.

Uzvišeni nam je objasnio kako će šejtan postupiti sa svojim prijateljima:

"'I navodit ću ih, sigurno, na stranputice, i primamljivat ću ih, sigurno, lažnim nadama, i sigurno ću im zapovijediti, pa će stoki uši rezati, i sigurno ću im narediti, pa će stvorenja Allahova mijenjati!' A onaj ko za zaštitnika šejtana prihvati, a ne Allaha, doista će propasti!" (En-Nisa, 119)

Tako postupa šejtan sa svojim prijateljima, koje prvo dovede u zabludu udaljivši ih od Pravog puta. Šejtani su prije objave ajeta nastojali usmjeriti svoja čula sluha prema nebu da bi čuli Allahovu objavu i uputu, nakon čega bi pohitali svojim prijateljima čarobnjacima, prorocima i drugima, i obavještavali ih o uputi koju su čuli, ali u iskrivljenom obliku dodavavši u nju stvari koje će im služiti kao sredstva za zabludu, a skrivajući sve ono što upućuje čovjeka. Potom proroci uputi dodaju stvari koje će im olakšati uspostavljanje vlasti na dunjaluku, tvrdeći da je to od Allaha, te čineći putem toga nered na Zemlji i zavodeći ljude s Pravog puta.

Tako su izokrenute prethodne nebeske knjige na način da su ljudi u njih dodavali ono što Uzvišeni Allah nije naredio niti objavio. Neke su zapovijedi Uzvišenoga brisali, a neke skrivali, te tako te nebeske knjige nisu više imale za cilj uputu. Kada je objavljen Kur'an, šejtanima je uskraćena mogućnost prisluškivanja objave, a Uzvišeni Allah je na Sebe preuzeo čuvanje Kur'ana od svake promjene.

To je dovođenje u zabludu

Riječi Uzvišenoga: "...i primamljivat ću ih, sigurno, lažnim nadama..." podrazumijevaju da će šejtan ljudima ukrašavati grijehe, prikazivati im grijeh kao nešto što je dobro, i oni će poželjeti da ga učine. Šejtan će ljude nagovarati, pa će one stoki uši rezati, i mijenjati tako Allahova stvorenja. Allahovo stvaranje je savršeno i svako Njegovo stvorenje ima svoju ulogu na ovome svijetu koju s lahkoćom obavlja. Promjena tih stvorenja predstavlja rušenje te uloge.

Nekada su ljudi rezali uši stoki s namjerom da ona bude posvećena i u službi kipovima, koje su obožavali. Tako su Allahova stvorenja lišavali njihove stvarne uloge na ovome svijetu koja se sastoji u pružanju koristi čovjeku koji na stoki prevozi terete, jede njeno meso i koristi se njenom kožom i vunom. Stoka pak nimalo ne koristi kipovima, ali šejtan želi da Allahovo stvorenje liši njegove stvarne uloge na ovome svijetu, i u tome traži pomoć od svojih prijatelja.

Ukoliko promatramo neke ovovremene eksperimente koji se dešavaju poput usađivanja stopala psa u tijelo žabe i tome slično, morat ćemo se zapitati kakve će koristi od toga imati čovječanstvo. Kakva je korist od žabe sa stopalom psa? Žaba ima svoju ulogu na ovome svijetu zbog koje je stvorena,

a stvorena je u obliku koji će upotpuniti izvršenje njene uloge. Neki ljudi pak narušavaju tu ulogu. Slične se stvari dešavaju s eksperimentima na čovjeku koji imaju za rezultat unakaženog čovjeka. Ljudi koji to čine upropaštavaju Allahovo stvorenje, a da im njihov čin u isto vrijeme ne donosi nikakve koristi. Tako je sa svim beskorisnim postupcima putem kojih se želi ovladati ljudskim razumom. I na taj se način narušava izvršenje uloge čovjeka na Zemlji.

Uzvišeni Allah nam u Kur'anu pokazuje kakvim se sve beznačajnim stvarima služi šejtan na svome putu zavođenja čovjeka obavještavajući nas da se šejtan koristi i oružjem straha: "To vas je samo šejtan plašio pristalicama svojim, i ne bojte ih se, a bojte se Mene, ako ste vjernici!" (Alu Imran, 175)

Kako šejtan ovlada čovjekom pomoću straha? Kada čovjek daje sadaku, šejtan ga plaši siromaštvom, kada želi kazati riječ istine, plaši ga kaznom od prvaka silnika. Ako pak čovjek želi obaviti namaz, šejtan ga plaši time da će mu za to vrijeme promaći neka ovodunjalučka korist. Ukoliko čovjek krene da se bori na Allahovom putu, šejtan ga plaši snagom neprijatelja i unosi u njega misao da će biti ubijen na samom početku bitke. Kada želi učiniti bilo kakvo dobro, šejtan ga plaši da će uzaludno potrošiti vrijeme i biti lišen određene koristi. Ukoliko čovjek želi odvratiti nekoga od činjenja zla, šejtan ga plaši predviđanjem da će mu to donijeti neugodnosti i štetu. Koje god dobro naumpadne čovjeku, šejtan ga plaši time da će mu izvršenje toga dobra donijeti štetu u imetku,

tijelu, djeci, službi, trgovini ili u bilo kom području koje ga se na ovome svijetu tiče. Tim oružjem, oružjem straha, šejtan pred čovjekom zatvara put koji vodi ka dobru.

Prije nego što dođemo do kraja ove knjige, potrebno je da se zadržimo na temi koja se tiče vjerovjesnikā i poslanikā i njihovoga sučeljavanja sa šejtanom. O tome Uzvišeni kaže: **"Prije tebe Mi nijednog poslanika i vjerovjesnika nismo poslali, a da šejtan nije, kad bi on što kazivao, u kazivanje njegovo nešto ubacio; Allah bi ono što bi šejtan ubacio uklonio, a zatim bi riječi Svoje učvrstio - Allah sve zna i mudar je - da bi ono što je šejtan ubacio, učinio iskušenjem za one čija su srca bolesna i za one čija su svirepa - a nevjernici su, zaista, u beskrajnoj neslozi."** (El-Hadždž, 52, 53)

Želja svakoga poslanika bila je da raširi svoje poslanstvo, da mu ljudi vjeruju, da popravi njihovo životno ponašanje, da ih privoli na vjerovanje u Allaha, a na ostavljanje nevjerovanja. Da li će šejtan pak ostaviti ljude da na miru slušaju poslanike i da vjeruju u njihova poslanstva? Ne, već će stajati ispred njih i odvraćat će ih s Allahovog puta. U svome nagovaranju započet će s ljudima koji vode raskošan život kojima će slijeđenje Allahovog puta poremetiti ovosvjetski utjecaj koji imaju. Oni će postati pozivači na put šejtana, postat će oni koji se bore protiv poslaničkih misija, postavljaju prepreke za njihovo širenje, muče i zlostavljaju vjernike ne bi li i oni postali nevjernici.

Da li će zlo pobijediti? Ne, nego će Uzvišeni Allah ukloniti šejtanove spletke i dati pobjedu Svome Poslaniku, koji će

u svojoj misiji uspjeti. Broj vjernika će se povećavati, na što ukazuje navedeni ajet. Poslanik želi da uspije u svojoj misiji, ali šejtan bodri grešnike i nevjernike da se bore protiv njega. Bitka će ipak biti završena poslaničkom pobjedom nad šejtanom.

Šejtan se u vezi s poslanicima spominje u više ajeta. Spominje se u riječima Ejjuba, a.s: **"I sjeti se roba Našeg Ejjuba kada je Gospodaru svome zavapio: 'Šejtan me na zlo navraća i misli lažne mi uliva!'"** (Sa'd, 41)

Također se spomonje i u riječima Jusufa, a.s.: **"I on roditelje svoje postavi na prijesto, i oni mu se svi pokloniše, pa on reče: ,O oče moj, ovo je tumačenje moga sna nekadašnjeg. Gospodar moj ga je ispunio. Allah je bio dobar prema meni kad me je iz tamnice izbavio i vas iz pustinje doveo, nakon što je šejtan između mene i braće moje bio razdor posijao. Gospodar moj je zaista milostiv onome kome On hoće, i On, zaista, sva zna i mudar je!'"** (Jusuf, 100)

"A onome od njih dvojice za koga je znao da će spašen biti reče: ,Spomeni me gospodaru svome!' - ali šejtan učini te on zaboravi da ga spomene gospodaru svome, i Jusuf ostade u tamnici nekoliko godina." (Jusuf, 42)

Također se spominje i u sljedećim riječima Uzvišenog:

"'Vidi!', reče on, 'kad smo se kod one stijene svratili, ja sam zaboravio onu ribu, sam šejtan je učinio da je zaboravim, da ti je ne spomenem - mora da je ona skliznula u more; baš čudnovato!'" (El-Kehf, 63)

Spominje se i u riječima Musaa, a.s.: "**I on uđe u grad neopažen od stanovnika njegovih i u njemu zateče dvojicu ljudi kako se tuku;, jedan je pripadao njegovu, a drugi neprijateljskom narodu, pa ga zovnu u pomoć onaj iz njegova naroda protiv onog iz neprijateljskog naroda, i Musa ga udari šakom i - usmrti. 'Ovo je šejtanov posao!', uzviknu, 'on je, zaista, otvoreni neprijatelj koji u zabludu dovodi!'**" (El-Kasas, 15)

Svi navedeni ajeti samo su primjeri da činjenica da su vjerovjesnici bezgrešni ne podrazumijeva to da su oni lišeni borbe sa samima sobom, jer je u njima ostalo nešto protiv čega će se boriti njihova duša, i oni na koncu imaju ljudsku dušu koja sadrži strasti i vlastite sklonosti koje savladavaju u borbi sa samima sobom. Da duše vjerovjesnika kojim slučajem to ne posjeduju, oni bi bili meleki.

Uzvišeni ih je pak učinio uzorima za vjernike u načinu borbe protiv šejtana, vlastite strasti i njihovog savladavanja. Zbog toga su neki vjerovjesnici nazvani vjerovjesnicima odluke (*ulul-azm*), a ona podrazumijeva čvrstu odluku o pokornosti Uzvišenom Allahu i borbi protiv šejtana.

Što se pak tiče Musaa, a.s., on nije bio obavezan poslanstvom u trenutku kada je udarcem ubio čovjeka, ali je i tada bio vjernik i bogobojazan čovjek koji se odmah osvijestio, spoznao da je taj njegov postupak šejtanov posao i pokajao se tražeći oprost od Uzvišenog. Riječi Musaa, a.s., u ajetu: "...sam šejtan

učinio je da je zaboravim..." podrazumijevaju da je šejtan pokušavao bajati Musau, a.s., ali se on pribrao i oslobodio ga se.

Riječi Jusufa, a.s., iskazane u ajetu: "...ali šejtan učini, te on zaboravi da ga spomene gospodaru svome, i Jusuf ostade u tamnici nekoliko godina..." mogu podrazumijevati dva značenja:

- da je onaj koji je izašao iz zatvora pod utjecajem šejtana zaboravio da Jusufa spomene vladaru Egipta, pa je Jusuf zbog toga ostao u zatvoru više godina;
- postoji mogućnost da je Jusuf taj koji je zaboravio (spominjati svoga Gospodara).

Međutim, prihvatljivije tumačenje jeste ono koje nalaže da je šejtan učinio da čovjek koji se spasio iz tamnice zaboravi spomenuti Jusufa pred svim gospodarem, vladarom Egipta, tražeći da ga oslobodi iz tamnice, i da je iz toga razloga Jusuf, a.s., ostao u tamnici još nekoliko godina. Ovo tumačenje pojačavaju Jusufove riječi upućene svome drugu u tamnici: "Spomeni me gospodaru svome!", tj. kralju kome ideš i kaži mu da je u tamnici jedan nevin čovjek koji je u takvoj i takvoj situaciji. Na osnovu ovoga tumačenja jasno nam je da šejtan nije učinio da Jusuf zaboravi spomenuti Uzvišenoga Allaha.

O riječima Ejuba, a.s.: "I sjeti se roba Našeg Ejjuba kad je Gospodaru svome zavapio: 'Šejtan me na zlo navraća i misli lažne mi ulijeva!', kazat ćemo slijedeće: Ejjub, a.s., žalio se svome Gospodaru da mu šejtan šapuće zle misli govoreći mu: "Kako to, ti si vjerovjesnik, a pogodila su te sva ta iskušenja?

Kako to da si se razbolio i da te je zadesilo to što te je zadesilo gubitak djece, greška koju je prema tebi učinila tvoja supruga... Zar nije bila obaveza da te Uzvišeni Allah počasti i uzdigne, jer si ti vjerovjesnik, i da spriječi da ti se sve to dogodi?" Međutim, Ejjub, a.s., koga je šejtan slijedio i govorio mu riječi koje su mučile njegovu dušu, nije se na njih osvrtao, već se obratio Uzvišenom Allahu dovom da od njega otkloni sve ono što ga je zadesilo. Uzvišeni Allah je potom uslišao njegovu dovu.

Tako smo vidjeli kako je Iblis pokušao da se približi Allahovim vjerovjesnicima kao što je učestvovao u zavjeri i kovanju plana o ubistvu Allahovog Poslanika, s.a.v.s., u danu njegovoga preseljenja u Medinu, ali je Uzvišeni sačuvao Svoje vjerovjesnike i poslanike i dao im pobjedu nad šejtanom.

Na kraju se moramo zaustaviti i na hadisu Allahovog Poslanika, s.a.v.s., u kojem se kaže: *"Šejtan kola krvotokom čovjeka"* (Muslim, 5729) jer neki orijentalisti sumnjaju u njegovu vjerodostojnost.

Tim sumnjivcima koji pokušavaju naći otvor kroz koji će ubaciti svoje otrove među muslimane, kazat ćemo slijedeće: Krv sadrži materije poput fosfata, kalcijuma i drugih sastojaka koje su otkrile savremene laboratorijske analize. Čak mikrobi i bakterije, koji su materijalne prirode, probijaju kožu i ulaze u krv čovjeka ostajući u njemu u periodu inkubacije, dok se ne razmnože. Između njih i bijelih krvnih zrnaca dešavaju se borbe. Šejtan nije stvorenje stvoreno od zemlje, nego od ma-

terijala koji je providniji od zemlje, materijala koji je krajnje prefinjen i suptilan. Kako onda neki negiraju da on može probiti kožu i ući u krvotok čovjeka kao desetine drugih čvrstih materija koje ne osjećamo?!

Molimo Uzvišenoga Allaha da nas sačuva od grijeha i zabluda i da šejtanu zatvori puteve do naših srca. Uzvišeni Allah jeste Onaj Koji sve čuje i Koji se odaziva molbama molitelja.

SADRŽAJ

PRVO POGLAVLJE 5
Ko je šejtan? 5
Šejtanska osobina 7
Početak grijeha 12
Iblisovo stvarno stanje 14
Ni jedan elemenat nema prednost u odnosu na drugi 16
Šta se desilo nakon zablude? 19

DRUGO POGLAVLJE 21
Šejtanov grijeh - Iblisov grijeh 21
Veličanstvenost pripada samo Allahu 23
Dunjaluk je kuća ispita 27
Na vratima džamija 30

TREĆE POGLAVLJE 37
Adem i šejtan 37
Nije to vječni Džennet 40
Prve nebeske upute 44

Početak grijeha 48
I pojavi se stidno mjesto čovjeka 51

ČETVRTO POGLAVLJE 57
Ademova greška i Iblisov grijeh 57
Borba na dunjaluku 65

PETO POGLAVLJE 73
Šejtanski prilazi čovjeku 73
Razlike između dvije vrste bajanja 76
Traženje slabosti 79
Bajanje u namazu 81
Prednosti šejtana u odnosu na ljude 85
Dopunjavanje, a ne ponavljanje 88

ŠESTO POGLAVLJE 91
Šejtan i njegove vojske 91
Šejtan u Bitki na Bedru 93
Nema kazne za djela učinjena pod prisilom 96
To je dovođenje u zabludu 101